

Masš tednik

Koroški

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

■ SOLSKE TORBE
■ AKTOVKE
Največja izbira
v specialni trgovini kovčkov
in torb

Mühlbacher

KLAGENFURT — CELOVEC
Rainerhof (Neuer Platz), tel. 50-45

Poštni urad: 9020 Celovec — Verlagspostamt: 9020 Klagenfurt

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XIV. / ŠTEVILKA 36

CELOVEC, DNE 8. SEPTEMBRA 1966

CENA 2.— ŠILINGA

Slovinci na Koroškem

I

Med 2. in 5. septembrom 1966 so bili v Dragi (Bazovica) pri Trstu študijski dnevi slovenskih izobražencev s Tržaškega, Goriškega in Koroškega. Na programu je bilo tudi predavanje „Položaj Slovencev danes“. V okviru tega dela študijskih dni je spregovoril o položaju Slovencev na Koroškem predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Valentin Inzko. Dejal je:

»Naša narodna zavednost izvira iz ljubezni in spoštovanja do slovenskega materinega jezika, iz zavesti, da smo živ del slovenskega naroda, iz obveznosti in spoštovanja do zgodovine, ki označuje Koroško kot zibelko slovenstva. Krnski grad, knežji kamen in Gospa Sveta so vogelni kamni v slovenski zgodovini, priče nekdanje državne samostojnosti ter tesna povezanost našega naroda s krščanstvom, ki ga je z drugimi blagovestniki posredoval Slovincem v Karantaniji sv. Modest.

Naša zvestoba slovenskemu jeziku in narodu sloni na žrtvah, ki so jih doprinesli v preteklosti za ohranitev slovenske besede v deželi Zile in Drave, Karavank, Dobrača, Osojščice, Dječjih planin in Pece naši predniki ter na spoštovanju slovenske kulture vobče. Med člani slovenske akademije znanosti in umetnosti najdemo imena koroških Slovencev, na slovenski univerzi v Ljubljani se udeležujejo kot znanstveniki in redni profesorji rojaki s Koroške, versko življenje med obema vojnama pa je zadojlo novega razmaha in poglobitve z Evharističnim kongresom in Kongresom Kristusa Kralja pod škofom Rožmanom, Slovincem iz šmihelske fare v Podjuni. Prav tako ni treba posebej poudariti, da so politično zgodovino Slovencev bistveno oblikovali tudi koroški Slovinci.

Iz teh ozadij črpa slovensko ljudstvo na Koroškem svoje sile v borbi za ohranitev slovenskega življa, ki je tudi dandanes, kljub spremenjenim okoliščinam, v katerih živimo, borba za biti ali ne biti. Saj bi nekateri hoteli z ljudskimi štetji dokazati, da nas je le še 8000 do 9000 Slovencev, medtem ko manjšini naklonjeni znanstveniki, kot dr. Theodor Veiter, priznajo vsaj 50-60.000 slovensko govorečega prebivalstva v deželi, dejansko pa se poslužuje na Koroškem v vsakdanjem življenju gotovo še 70-80.000 deželanov slovenske govornice.

Ako sem govoril o spremenjenih okoliščinah, v katerih živi slovenska manjšina na Koroškem, potem sem mislil pri tem na manjšini dandanes bolj naklonjeno javno mnenje, ki je bilo med obema vojnama Slovincem sovražno nastrojeno, da ne govorim o dogodkih druge svetovne vojne, ko je bila v deželi uradno prepovedana slovenska beseda ter je bilo nad 300 slovenskih družin izseljenih v tujino. Mnogo Slovencev pa je umrlo nasilne smrti tudi v uničevalnih taboriščih.

Stvarno misleči krogi v deželi in državi so danes pripravljene priznati Slovinci kot brata. O Slovincu kot bratu nemško-govorečega sodeželana je prvi spregovoril največji koroški pisatelj Josef Friedrich Perkonig. O njem imamo doslej najlepši in najznačilnejši oris o koroškem Slovincu. Perkonig je postal s svojo izpovedjo zrelejših let pesnik sprave in sporazumevanja. Umril je leta 1959. Po njem imenovana družba »Josef Friedrich Perkonig Gesellschaft«, ki prišteva tudi lepo število Slovencev med svoje člane, si je prizadevala za izdajo Perkonigovih del, od 8 knjig so izšle doslej 3. Koroška je poverila nalogo izdaje Perkonigovih del prof. Erichu Nußbaumerju. Dr. Nußbaumer je germanist, poučuje na gimnaziji v Spittalu ob Dravi ter je zaslovel daleč preko dežele z obsežnim prikazom duhovnega življenja Koroške v knjigi »Geistiges Kärnten«. V njej je prikazana dvojnost dežele, dana po obeh

Vojaške grožnje iz Pekinga

„Hočemo razbiti stari svet!“

Doslej najhujše pretnje proti Združenim državam Amerike in Sovjetski zvezi je priobčil včeraj kitajski partijski organ »Ljudski časopis«. Rdeča garda, je bilo rečeno v članku, je pripravljena boriti se proti Združenim ameriškim državam in Sovjetski zvezi. Američane naziva člankar »gangsterje«, sovjetske politike pa »izdajalce brez časti«. Proti obema sovražnikoma so rdeči gardisti pripravljene na boj.

V članku, ki je vzbudil v svetu mnogo pozornosti, je dobesedno rečeno:

»Poslušajte, vi ameriški gangsterji: Ker smo bojevniki Rdeče garde, smo pripravljene vsak čas na boj. S ponosom izjavljamo vsemu svetu, da smo rabljimo imperializma, še posebno ameriškega imperializma, da smo grobarji starega sveta. Bojev se bomo udeležili osebno, ki bodo pokopali ameriški imperializem. Mi, Rdeča garda ne izvajamo upora le pri nas doma, marveč smo tudi pripravljene stopiti na mednarodno prizorišče in se tam boriti do konca. Obljubljamo vietnamskemu ljudstvu izdatno pomoč in mu hočemo odločno stati ob strani.«

Na naslov Sovjetske zveze je bilo rečeno: »Sovjetska vodeča revizionistična skupina obstoji iz brezčastnih izdajalcev. Oni so izdali marksizem-leninizem in veliko oktobrsko revolucijo, interese velikega sovjetskega ljudstva in ljudstev socialističnih dežel. Oni so, proti katerim se moramo bojevati do kraja!«

Članek v »Ljudskem časopisu« je pisal dalje:

»Imperializem, moderni revizionizem in vsi reakcionarji brez izjeme so cilj naše vstaje. Ne bojimo se topov in nožev klavcev imperialistov in reakcionarjev. Tudi ne bomo poslušali sovražnikovih sladkih besed. Hočemo upor, upor, upor in hočemo razbiti stari svet.«

KOMUNISTIČNE PARTIJE SVETA PROTI KITAJSKI

Ostre kritike skoraj vseh komunističnih

Umor južnoafriškega premiera Verwoerda

Atentator grški parlamentarni sluga

Med parlamentarno sejo je bil v torek, 6. septembra, v Kapstadtu umorjen južnoafriški ministrski predsednik Hendrik Verwoerd. Pred očmi prepahljen poslanec ga je večkrat zabodel z dolgim nožem v vrat in prsi parlamentarni sluga grške narodnosti Dimitri Stafondis. Verwoerd je kmalu zatem v bolnišnici podlegel zadobljenim ranam.

Atentator je nastopil službo šele 1. avgusta letos. Poslanci so bili tako zbegani in prepahljeni, da so v prvih trenutkih kot ohromeli samo gledali. Šele potem, ko je morilec že opravil svoje delo, so ga navzo-

partij sveta se čujejo sedaj proti »kulturni revoluciji« na Kitajskem. Tako lahko govorimo o komunistični enotni fronti proti sedanemu kitajskemu vodstvu. Celo do sedaj Kitajski naklonjene komunistične partije Severne Koreje in Avstralije so pretrgale s Pekingom.

Ob koncu prejšnjega tedna so češkoslovaški državni predsednik Novotny, jugoslovanski predsednik maršal Tito, komunistične partije: Vzhodne Nemčije, Madžarske, Finske, Argentine, Kanade in številne druge komunistične organizacije silovito nastopili proti novi politiki rdeče Kitajske.

Tudi moskovski časopis »Pravda« je prvič poročal o novem razvoju na Kitajskem, sovjetski radio in televizija sta prinesla podrobnosti o težkih prestopkih Rdeče garde na Kitajskem. Posebno omenja časopis »Pravda« nadrobne primere vseh protisovjetskih dejanj rdečih gardistov in grdo ravanje s člani sovjetskega veleposlaništva v Pekingju.

Državni predsednik Novotny je v svojem sobotnem govoru izjavil, da »kulturna revolucija« na Kitajskem slabi komunistični tabor in poskuša netiti samo sovraštvo proti Sovjetski zvezi. Kitajci pojačujejo s svojim dejanjem in nehanjem moč imperialističnega tabora.

Predsednik Tito pa je v Murski Soboti obdobje Kitajsko, češ da lahko samo z novo vojno rešuje svoje gospodarske in druge probleme in uveljavlja vojno hujskaško politiko, pa čeprav se taka dežela imenuje socialistična.

či poslanci ukrotili. Še prej pa je atentator s 15 centimetrov dolgim bodalom zabodel ministra za šport in turizem Franka Waringa, ki je sedel poleg Verwoerda. Waring pa na srečo ni zadobil nobenih poškodb,

narodnostih, razvoju in prepletanju ter medsebojnem oplajanju slovenske in nemške kulture. Delo izzveni v izpoved, da so duhovni obraz dežele bistveno oblikovali tako Nemci kot Slovinci ter da se more duhovno življenje tudi v bodoče razvijati le ob tej dvojnosti, ob spoštovanju značilnosti obeh kultur in jezikov ter njih vsestranskem pospeševanju.

Meseca junija t. l. so debatirali ugledni predstavniki koroškega kulturnega življenja o deželni kulturni politiki, skušali so najti v diskusiji kulturni obraz Koroške. Ali so se zavedali, da so vsaj delno zaznali ta obraz že s tem, da so povabili na diskusijski večer tudi predstavnika slovenskega kulturnega življenja? Ugledni avstrijski tednik »Die Furche«, ki izhaja na Dunaju, objavlja skoro redno članke iz življenja avstrijskih manjšin.

Slovenskim avtorjem s Koroške je bila že večkrat dana prilika, da prikažejo v glasilu pred avstrijsko in mednarodno javnostjo resnični položaj manjšine, a tudi »Die österreichische Nation« ter glasilo »Das Menschenrecht« (Človečanska pravica), ki ga izdaja avstrijska veja »Lige za

človečanske pravice«, so odločni zagovorniki teženj v Avstriji živečih manjšin. Med reporterji celovške radijske postaje sta tudi dva, ki v okviru reportaž v nemškem jeziku stvarno poročata ob danih prilikah z večkrat zelo tehtnimi komentarji o svojih slovenskih rojakih v deželi, Galerija 61 pa je z razstavami slovanskih umetnikov omogočila celovski oziroma koroški publiki šele vpogled v umetnostno ustvarjanje raznih slovanskih narodov ter je tudi zasluga te galerije, da velja v očeh koroškega prebivalstva slovenska grafika kot najboljša v svetu. Kulturna izmenjava med Koroško in Slovenijo je v polnem razmahu, prekoračila je meje uradnega značaja, ko je bila posrednik takih kulturnih stikov, kot so to gostovanja slovenske filharmonije ali Ljubljanske opere, še deželna vlada, sedaj pa obstajajo med celovškimi in ljubljanskimi gledališčem ter drugimi kulturnimi ustanovami direktni stiki. Umetniki so že zdavnaj pometli v svojem okviru z ozkim nacionalnim gledanjem. »Kunst sprengt nationale Fessel« — »Umetnost ruši nacionalne okove« je bilo zapisano v koroškem neodvisnem tisku, prav to časopisje pa je v zvezi

morilčevo bodalo je raztrgalo le njegove hlače.

Umorjeni ministrski predsednik Hendrik Verwoerd je bil po rodu Holanec, zrasel v Južni Afriki in je veljal že od šolskih časov kot strasten narodni junak. Študiral je tudi v Nemčiji ter postal profesor za psihologijo, kmalu pa politik. Premier

Verwoerd je bil pobudnik in brezpogojni zagovornik apartheida, politike rasnega razlikovanja, ki jo je strogo izvajal. Belo prebivalstvo Južne Afrike je bilo v ogromni večini na njegovi strani.

Umorjeni politik Verwoerd je svojo deželo proglasil za republiko, za katero se je odločil beli volivec v oktobru leta 1960, medtem ko je leta 1961 najavil izstop svoje dežele iz britanskega Commonwealtha.

Preko Beograda na Dunaj

... potuje norveški kralj Olaf V. V torek je prispel na petdnevni uradni obisk v Beograd, kjer se vršijo politični pogovori s predsednikom Titom. Po obisku v Jugoslaviji bo prebil norveški vladar dva dni dopusta na Koroškem. Dne 12. septembra pa bo Olaf V. prispel na štiridnevni uradni obisk na Dunaj.

s kulturnim srečanjem med Koroško in Slovenijo zapisalo: »Ne smemo pa si zapirati oči pred dejstvom, da smo bili v okviru te kulturne izmenjave v prvi vrsti tisti, ki smo sprejemali, ne pa tisti, ki bi dajali.«

Med umetniki-slikarji svetovnega slovesa smemo imenovati dr. Wernerja Berga kot velikega prijatelja koroških Slovencev. Saj teh v slikah in lesorezih še nihče ni prikazal tako prepričljivo in izrazito kot prav on.

Med pesniki in pisatelji naj omenim poleg Dolores Wieserjeve, prof. Helmuta Scharfa, sedanjega kulturnega referenta pri koroški deželni vladi dr. Polleya ter Michaela Guttenbrunnerja, koroški visokošolec Hubert Fabian Kulterer pa je priobčil v originalu in prevodu v svoji reviji »Eröffnungen« (Odkritja) tudi že marsikatero slovensko pesnitev.

V to novo Koroško Slovinci verujemo, v možnost odkritega sodelovanja z narodom sosedom, v miren in uspešen razvoj dežele, v Koroško kot deželo bogatega, pestrega in razgibanega kulturnega življenja, v duhovno rast brez nacionalnih napetosti in trenj.«

Politični teden

Po svetu . . .

U TANT NE BO VEČ KANDIDIRAL ZA TAJNIKA OZN

Glavni tajnik OZN, ki je v četrtek, 1. 9., najavil svoj odstop, se je rodil 22. julija 1909 v Pantanavu v Burmi (Azija). Po končanju študija na univerzi v Rangunju, se je najprej posvetil učiteljskemu, potem pa novinarskemu poklicu. Pozneje je postal minister za informacije v burmanski vladi. Leta 1957 je bil imenovan za poslanika Burme pri OZN. Dne 3. novembra 1961 pa je bil, po smrti Daga Hammarskjölda, izvoljen za začasnega glavnega tajnika svetovne organizacije. 30. novembra 1962 so mu mandat podaljšali do 3. novembra 1966, in dokončno izvolili za glavnega tajnika OZN.

Glavni tajnik Organizacije združenih narodov U Tant je pretekli teden, to je 1. septembra sporočil, da ne bo več kandidiral za glavnega tajnika svetovne organizacije. Svoje mesto bo zapustil, brž ko bo njegov sedanji mandat 3. novembra letos potekel. Svojo odločitev je potrdil v pismu, ki ga je poslal vsem članicam Organizacije združenih narodov.

V pismu ugotavlja glavni tajnik U Tant, da poteče njegov mandat 3. novembra letos in da je v zadnjih mesecih izmenjal mnenje s številnimi državami članicami ter da se je v nekaterih primerih sestal tudi z državnimi poglavarji in s predsedniki vlad.

Zatem omenja, da je na njegovo zahtevo mandat, ki traja pet let, začel teči 3. novembra 1961, ko je bil imenovan za začasnega tajnika, ker je hotel, da se utrdi praksa, da mandat glavnega tajnika traja pet let.

V nadaljevanju svojega pisma omenja glavni tajnik U Tant, da je sprejel svoj mandat v upanju v naglo rešitev kongoškega vprašanja, v upanju, da se bo utrdila moč Organizacije združenih narodov v korist svetovnega miru in v upanju, da bo lahko izpolnjeval svojo vlogo za prispevek k ustvaritvi ugodnega ozračja za popustitev napetosti.

Nato ugotavlja, da je nekaj le napredovalo, in dodaja, da čeprav ni finančna kriza v Organizaciji združenih narodov še rešena, vendar ni s tem v zvezi tistega ozračja krize in napetosti, ki je nastala. Pri tem ugotavlja glavni tajnik U Tant, da se vprašanje plačilne zmožnosti Organizacije združenih narodov ne postavlja samo s finančnega vidika, in dodaja, da bi pomanjkanje novih idej in novih pobud ter ošibitev volje, da se najdejo sredstva za okrepitev in razširitev pravega mednarodnega sodelovanja, imela še hujše posledice.

Glavni tajnik Organizacije združenih narodov U Tant ugotavlja dalje v pismu, da ni bilo tistega uspeha pri najvažnejši dejavnosti OZN, ki je zagotovitev miru, ker ni bilo moč doseči sporazuma o temeljnih načelih. Po njegovem mnenju je potrebno poskrbeti, da bo Organizacija združenih narodov mogla učinkovito delovati glede tega v skladu s svojo listino.

Nato ugotavlja, da desetletje Organizacije združenih narodov za razvoj, ki je spočetka porodilo toliko upanja, ni uresničilo svojih skromnih smotrov.

V pismu pravi dalje: »Člani Organizacije združenih narodov prav dobro vedo za mojo stalno skrb za mir. V petih letih mojega mandata so se upi mnogokrat povečali in se zrušili. Stanje na svetu se mi zdi skrajno nevarno. Stanje v jugovzhodni Aziji je zmerom vir velike zaskrbljenosti in teži za tem, da postane vir še večje bojzani ne samo za neposredno zainteresirane strani in za večje države, temveč tudi za druge članice svetovne organizacije.

Surovost te vojne in trpljenje, ki ga povzroča vietnamskemu ljudstvu, sta stalen očitek vesti človeštva. Zdi se mi, da pritisk dogodkov vodi v večjo vojno, medtem ko naperi, da se težnja preobrne, strahovito zaostajajo. Po mojem mnenju se ponavlja tragična napaka naslanjati se na silo in na vojaška sredstva pri iluzornem iskanju miru. Prepričan sem, da se mir v jugovzhodni Aziji lahko doseže samo s spoštovanjem načel, ki so bila določena v Ženevi leta 1954 in načel, ki jih vsebuje listina Organizacije združenih narodov. Tudi drugje na svetu so znaki naraščajoče napetosti. Medtem ko je stanje v Evropi pokazalo znake izboljšanja, se je stanje v številnih drugih delih sveta poslabšalo.

U Tant izraža dalje nezadovoljstvo nad dejstvom, da Organizacija združenih narodov ni spolnila svoje univerzalnosti in ugotavlja, da o številnih vprašanjih, s katerimi ima opravka današnji svet, postaja zmerom teže razpravljati zaradi te okoliščine. To je res, n. pr. kar se tiče pomanjkanja napredovanja glede razorožitve.

AMERIŠKI ZUNANJI MINISTER RUSK O KITAJSKI

Zunanji minister Združenih držav Amerike Dean Rusk je pred senatnim odborom za vojaško pripravo zanikal, da je ameriška obveščevalna služba kriva neuspeha napada na Kubo leta 1961. Dejal je, da sta umrli predsednik Kennedy in on v celoti odgovorna za ta poskus. Žanikal je, da je obveščevalna služba neupravičeno vplivala na ameriško zunanjo politiko vobče.

Dean Rusk je zatem izjavil, da sedaj ni načrtov za sestanek med predsednikom Johnsonom in de Gaulleom, kakor je predlagal senator Mansfield.

Glede sedanjih dogodkov na Kitajskem

je Dean Rusk izjavil, da Združene ameriške države še nimajo točne slike, kar se tiče pravega pomena teh dogodkov. Dodal pa je, da se na Kitajskem dogajajo sila važne stvari. Izjavil je, da se zdi, da so kitajske oborožene sile in njihovi voditelji okrepili svoje položaje. Njegovo upanje je, da bodo ti vojaški voditelji realistično ocenili ameriško vojaško moč in nevarnost vojne. Taka realistična ocenitev bi Kitajce pripeljala do zmernosti, kar se tiče Vietnama. Po mnenju ameriškega zunanjega ministra so glavna žrtev sedanje čistke na Kitajskem tako imenovani revizionisti, ki so se morda zavzemali za zmernejšo politiko.

Glede Organizacije severnoatlantskega pakta je Rusk izjavil, da so v Srednji Evropi že zmerom močne sovjetske vojaške sile, ki so najmodernejše, najbolj opremljene. Čeprav je napetost v Evropi popustila, mora biti zahod prav previden in za nas bi bilo tvegano, če bi se oborožene sile Organizacije severnoatlantskega pakta zmanjšale do takšne mere, da bi nasprotna stran mogla napraviti zgrešene račune.

OBISK DE GAULLA V KAMBODŽI

Po obisku v francoski Somaliji in Etiopiji se je podal predsednik de Gaulle minul teden v Kambodžo, kjer ga je tamkajšnje ljudstvo navdušeno sprejelo. V kamboški prestolnici Pnom Penhu je general de Gaulle govoril na stadionu ogromni množici (250.000) prebivalstva.

V začetku svojega govora je francoski predsednik poudaril prijateljske vezi med Francijo in Kambodžo ter je pohvalil kamboško politiko neodvisnosti. Govoril je nato o Vietnamu in to vprašanje je zavzelo dve tretjini njegovega govora. General de Gaulle je odločno pozval Združene ameriške države, naj ustavijo vojno v Vietnamu. Poudaril je, da bo vsako pogajanje o Vietnamu odvisno od odločitve in obveznosti, ki jo bodo v naprej sprejele Združene države Amerike, da bo umaknila svoje čete v primernem in določenem času. Pripomnil pa je: »Brez dvoma ni danes taka rešitev dozorela, če bo sploh kdaj.«

En dan poprej, to je 31. avgusta pa se je general de Gaulle pogovarjal s severovietnamskim predstavnikom v Pnom Penhu Tuongom. Po pogovoru, ki je trajal pol ure, je Tuong izjavil: »Sporočil sem generalu de Gaulleu priščne pozdrave našega predsednika Ho Ši Minha. Glede vsebine je jasno, da nič ne povem.«

. . . in pri nas v Avstriji

REFORMA AVSTRIJSKIH DRŽAVNIH ŽELEZNIC

Nedavno je naš list v številki 28 pisal, da je prometni minister dipl. inž. dr. Ludwig Weiß naročil »desetim modrim — samim znanstvenikom«, naj bi temeljito in objektivno preiskali gospodarski položaj Avstrijskih državnih železnic. Kot je znano, se nahajajo naše zvezne železnice v težkem gospodarskem položaju in tičijo stalno v primanjkljaju. To poročilo desetih avstrijskih znanstvenikov, samih neodvisnih univerzitetnih profesorjev, bi potem tvorilo osnovo za obsežno reformo, katere cilj naj bi bil zmanjšanje zmerom večjega primanjkljaja.

V tem zboru neodvisnih univerzitetnih profesorjev — tvorijo izvedencev — so narodni gospodarstveniki, gospodarstveniki obratov, sociologi, železniški tehniki, graditelji mest in pravniki.

Ozdravljenje in primanjkljaj Avstrijskih državnih železnic sta bili lani jeseni dve izmed štirih spornih vprašanj, zavoljo katerih so se razbila proračunska posvetovanja. Ob koncu teh je prišlo celo do prepira med velikima koalicijskima strankama, v katerem je finančni minister dr. Wolfgang Schmitz pozval tedanjega prometnega ministra Probstta, naj bi bil pustil gospodarski položaj Avstrijskih zveznih železnic preiskati po komisiji tujih strokovnjakov.

Prvič se bo odbor desetih izbranih strokovnjakov sestal na seji v ponedeljek, 12. septembra, kjer bodo izdelali prvo poročilo o ozdravljenju Avstrijskih državnih železnic. Teh »deset modrim — deset znanstvenikov« je za časa poletnih mesecev pripravilo in zbralo gradivo, katerega bodo v ponedeljek prvič skupno obravnavali.

ZGODNJA INVALIDNOST OBREME-NJUJE BOLNISCHE BLAGAJNE

Po poročilu Pharm-Preß je število rentnikov v Avstriji naraslo od 779.990 v letu 1955 na 1.225.500 v letu 1965.

Tega razvoja pa ne gre pripisovati le staranju avstrijskega prebivalstva. Gotovo igra pri tem veliko vlogo dejstvo, da se je število starih rentnikov dvignilo od 304.037 v letu 1956 na 427.978 v letu 1965, vendar se zdi, da je temu krivo manj staranje prebivalstva kot naraščanje zgodnje invalidnosti.

Medtem ko je v letu 1956 znašalo število rent za zmanjšano delovno zmogljivost 153.270, jih je bilo v letu 1965 že 369.301. Kakor vidimo, se je torej število v devetih letih več kot podvojilo.

Pri tem pa moramo pribiti, da Avstrija v tem primeru ni nobena izjema. V vseh kulturnih in civiliziranih državah zaznamujemo namreč v zadnjih desetletjih močan porast zgodnje invalidnosti. Za socialno bolniško zavarovanje pomeni to brez dvoma zmerom večjo obremenitev, kajti v skoraj vseh primerih zgodnje invalidnosti gre za kronična (dolgotrajna) obolenja, ki zahtevajo trajne zdravniške pomoči in zdravljenje.

RUDARSKI PREPIR MED VELIKIMA STRANKAMA

Krvice zaradi težkega položaja avstrijskega rudarstva je treba iskati izključno med voditelji Avstrijske socialistične stranke, je bilo rečeno pred enim tednom v tisku Avstrijske ljudske stranke. Tu je namreč podkancler in trgovinski minister dr. Fritz Bock zavzel stališče do tega vprašanja. Dr. Bock je že leta 1960 zahteval od tedanjih ministrskih kolegov dr. Bruna Pittermanna in Probstta predložitev energijskega načrta, v katerem naj bi bilo istočasno poskrbljeno za pametne in smotrne ukrepe. Oba zgoraj imenovana ministra pa tega nista storila. Vsakemu je torej jasno, da vlada Avstrijske ljudske stranke v kratkih treh mesecih ne more dohiteti zamude šestih let.

Na to predbacivanje podkanclerja dr. Fritza Bocka je ostro odgovoril socialistični tisk, češ da bi predlogi trgovinskega mini-

SLOVENC

doma in po svetu

Smrt mladih Slovencev v tujini

Slovensko skupnost v Argentini je zadela zopet nova nesreča. Izgubila je novi, mladi slovenski življenji.

V soboto, 27. avgusta, je postal žrtev avtomobilske nesreče pri mestu Pellegrini v pokrajini Buenos Airesa Robert Petriček ml. Boj, starejši sin Roberta Petrička, predsednika Slovenskega planinskega društva v Buenos Airesu. Pokojni Robert Petriček je bil na potovanju v Pampo. Pred mestom Pellegrinom pa se je zgodila nesreča. Pred avto je veter prignal izruvan grm osata, ki je povzročil, da se je avtomobil prevrnil. V avtomobilu sta bila še njegov brat in znanec. Znanec Greco je umrl na mestu nesreče, Petričkov Boj pa v naročju svojega brata Boštjana med prevozom v bolnišnico.

Robert-Boj Petriček se je rodil v Ljubljani, 26. aprila 1941. Ljudsko šolo je končal v Ljubljani, nato pa je začel hoditi v klasično gimnazijo. 1953 se je preselil k očetu v Argentino. Tu je končal srednjo šolo, potem pa se vpisal na univerzo, kjer je študiral kemijo. Njegove načrte mu je sedaj prekrižala grenka smrt.

V Carapachayu, prav tako v Argentini, pa je umrla še ne štirinajstletna Brigitte Gričar. Vesela je hitela v petek, 19. avgusta, v šolo. Med poukom ji je postalo nenadoma slabo in se je zgrudila na tla. Prvo pomoč ji je nudila zdravnica, ki se je prav tedaj nahajala v šoli. Hitro so jo odpeljali na dom in nato že nezavestno v polikliniko v San Martinu. Slovenski duhovnik g. Franc Grom, ki na tej polikliniki opravlja službo bolniškega kurata, ji je takoj podelil zakrament maziljenja. Zdravniki pa so po hitri in skrbni preiskavi mogli ugotoviti možgansko kap. Pogreb je vodil in se od rajne Brigitte v lep in ganljivih besedah poslovil g. Matija Borštnar, ki je bil več let njen katehet in je poznal njeno pridnost, njen lep značaj in vzorno vedenje. Za Brigito žalujejo njeni starši, tri mlajše sestre, stara mama, tete, strici, sestrične in bratranci.

Ti, mladi slovenski mladenič Robert-Boj, in Ti, mlada slovenska deklica Brigitte, počivajta v miru v daljni tuji Argentini!

Tominčeva razstava

Ob stoletnici smrti goriškega slikarja Jožefa Tomina so v muzejskih prostorih Attemsove palače na Kormu v Beneški Sloveniji odprli razstavo, ki se vrši pod pokroviteljstvom italijanskega republiškega predsednika Saragata. Pripravil jo je poseben odbor pod vodstvom grofa Vilija Coroninija na pobudo goriške občine. Na ogled je preko sto mojstrovih slik in risb, katere so posodili zasebni lastniki, največ pa umetnostne galerije v Ljubljani in Trstu. Ob razstavi je izšel tudi poseben katalog z uvodnikom župana Martina, s kritičnim esejem profesorja Marassija, z življenjepisom in s posnetki Tominčevih del. Razstava bo odprta do srede oktobra 1966.

Odlični slovenski plavalci

V Utrechtu na Holandskem so te dni tekme za evropsko plavalno prvenstvo. Iz Jugoslavije so poslali nanje samo tri športnike, dve plavalci, Hrvatci Bjedovo in Bobanovo, in slovenskega plavalca Danijela Vrhovška, z upanjem, da se bodo uvrstili v finale v svojih skupinah. To upanje pa je izpolnil samo Vrhovšek.

Tembolj se je razveselila slovenska javnost, da si je mladi, 19-letni študent kemije, Dane Vrhovšek, priboril vstop v finale in mesto med osmimi najboljšimi plavalci v Evropi na 200 metrov hrbtno. V finale za naslov evropskega prvaka v tej plavalni panogi so se tako uvrstili 1 Španec, 1 Francoz, 2 Vzhodna Nemca, 2 sovjetska plavalca, 1 Madžar in 1 Slovenec — kar je nov lep dokaz za športne kvalitete Slovencev, saj med finalisti v tej panogi ni n. pr. nobenega Italijana, Holandca, Skandinavca ali Poljaka, četudi so to mnogo večji narodi.

To potrjuje, da je ravno šport, poleg kulture tisto, na katerem se lahko majhni narodi enakovredno merijo z velikimi.

Tržaški učitelji pri republiškem sekretarju

Tomo Martelanc, slovenski republiški sekretar za prosveto in kulturo v Jugoslaviji, je pred kratkim pozdravil udeležence letošnjega seminarja za učitelje tržaških slovenskih šol na slovesnem cocktailu, ki ga je priredil zanje. Razen gostitelja in gostov so bili na prijetnem in prijateljskem srečanju tudi predstavniki nekaterih osrednjih slovenskih republiških prosvetnih in kulturnih ustanov.

stra v energijskem komiteju (odboru) zvezne vlade privedli do podražitve električnega toka in znižanja izkopa rjavega premoga v premogovnikih. To pa bi pomenilo, po poročilih socialističnega tiska, smrtno obsojbo Avstrijske ljudske stranke avstrijskemu rudarstvu.

RAZLAGANJE SANJ JE ŽE OD NEKDAJ MIKALO ČLOVEKA:

Nevropsihologi se ukvarjajo s proučevanjem sanj

Stari kulturni narodi so že tolmačili sanje — Sanjske bukve — Od Freuda do sodobnih nevropsihologov — Najnovejša teorija o sanjah

Ni čudno, če so že v prastarih časih skušali razvozlati čudovite slike in prizore, ki jih človek gleda in doživlja v snu. Seveda so ta pojav pripisovali, kot vse podobne, ki jih ni bilo moč pojasniti z navadnimi dokazi, nadnaravnim silam. In iz tega so nastale po vsem svetu znane sanjske bukve, kjer so do podrobnosti razložene vse vrste sanj. Včasih so sanje tako žive, da si jih kdo za dolgo zapomni. Človek, nagnjen k vraževnosti, je s sanjami povezoval dogodke, ki so se dogodili pozneje, češ da so sanje bile preroške. V sanjskih bukvah pa ni zgolj tolmačenje sanj, marveč so povsod navedene tudi številke. Te so za loterijo. Kdor na take številke stavi, in pravi kraj in v pravem zaporedju, zadene, kajti v takem primeru tiste »za gotovo pridejo ven!«

Toda, ne smemo misliti, da so te sanjske bukve! O, ne! V sleherni knjigarni jih je moč kupiti in jih venomer tiskajo.

Čudno je, da so ljudje še vedno tako lahkoverni, kljub temu, da so hodili v šolo, kljub tehničnemu napredku, kljub izobrazbi, kljub atomski dobi, kljub... Moderni človek ne veruje ne v duhove ne v strahove ne v usodo. Veruje pa v sanje. In vestno si prepriše številke iz sanjskih bukev in nanje stavi.

RAZISKOVANJA MODERNIH NEVROPSIHOLOGOV

Ameriški nevropsiholog, dr. William C. Dement se že dalj časa ukvarja s proučevanjem sanj. Na medicinski fakulteti v kalifornijskem mestu Palo Alto dela razne poskuse s posebnim aparatom, ki ga je imenoval elektrookulograf. Da je mogel redno proučevati vedenje sanjajočega človeka, je za to pridobil svoje studente, ki so bili v tem primeru »poskusni kuncje« prof. Dementa.

Ko je okulograf pokazal, da je speči študent začel sanjati, ga je profesor včasih tudi takoj zbudil. In s svojimi poskusi je prišel do naslednjih zaključkov:

1. Sanje so za človeka življenjske važnosti.
2. Ako preprečujemo sanje, ima to kaj lahko za človeka prav resne posledice.
3. V sanjah se sproščajo strupene snovi, ki so se nakopičile v živčevju: po razočaranjih ali raznih neizpoljenih željah.
4. Sanjajoče osebe ni dobro prebuditi, ker ji to lahko škodi. Vsekakor je treba pač vse nakopičene strupe do kraja »presanjati«, da se potem človek prebudi z novimi močmi.

KAJ JE SPANJE

Človek prespi skoro tretjino svojega življenja, zato tudi učenjaki temeljito proučujejo prav ta del človekovega življenja. Spanje je fiziološki pojav in zajame vse telo. Kaj je torej vzrok, da čuti človek po-

Enkratni dogodek slovenskega založništva

Založba »Mladinska knjiga« v Ljubljani je izdala naenkrat 48 knjig, ki jih je povežala v zbirko z naslovom »Moja knjižnica«.

Otroci in mladi potrebujejo za šolo razne knjige, da si razširijo svoje obzorje. Večkrat je take knjige težko dobiti. Zato je omenjena založba pripravila kolekcijo takih knjig, jih lep opremila in tako izdala za skromno ceno.

Kaj pomeni izdati tako zbirko naenkrat, naj pove naslednja primerjava. Družba sv. Mohorja v Celovcu je leta 1919 izdala pet knjig v nakladi 91.000 izvodov. Skupaj je bilo tisto jesen poslanih med slovensko ljudstvo 455.000 knjig. Vseh teh pet knjig je imelo skupaj 632 strani. Ta podvig »Mladinske knjige« pa pomeni 48 knjig. Naklada je sicer znatno manjša, ker je bilo natisnjene vsake knjige le okoli 15.000 izvodov. Je pa bilo skupno poslanih med naše ljudstvo 670.000 knjig. Vsa kolekcija knjig znes 7144 strani.

Katere so te knjige, si lahko ogledate tudi v prodajalni Družbe sv. Mohorja v Celovcu. Tam jih tudi dobite za razmeroma skromno ceno.

trebo po spanju? Vsa dosedanja proučevanja so v glavnem prišla do enakega zaključka: spanje je posledica delovanja strupenih snovi, ki so se nabrale v telesu. Nekateri učenjaki pa menijo, da se s spanjem človeško telo brani pred strupenimi snovmi, ki povzročajo utrujenost.

Znameniti ruski fiziolog Pavlov je tudi hotel dognati, kaj povzroča potrebo po spanju. V ta namen je napravil nekaj poskusov na pseh. Opazil je, da so živali začele spat, brž ko so zaslišale določen pisk. Zato je menil, da postane človek zaspan pod vplivom določenih refleksov.

Nekateri menijo, da izloča hipofiza poseben hormon, snov, ki uravnava spanje in bedenje. Morda pa je spanje le posledica pomanjkanja kisika v možganih?

Psihiater čikaške univerze Kleitman, ki se prav tako že več let ukvarja s tem vprašanjem, pa trdi, da pravzaprav ni treba iskati vzrokov spanja, temveč vzroke prebujanja. On namreč meni, da spanje ni začasna prekinitve budnega stanja, marveč je le bedenje začasna prekinitve spanja.

RAZISKOVANJA SIGMUNDA FREUDA

Od Freuda dalje je bilo o sanjah in drugih vprašanjih, ki so v zvezi z njimi, napi-

Najlepša cerkev Srca Jezusovega na svetu

To je brez dvoma cerkev na Monmartru v Parizu. Hribovje Monmartr je od leta 1860 združeno s Parizom. Pišem francoske besede, kakor jih izgovarjamo, ne kakor jih pišemo. Tako kakor pravimo Lurd, ne Lourdes. Monmartr se piše: Montmartre. Kakor pravijo Lahi gori: Monte, n. pr. Monte Santo (Sveta gora), tako imajo isto besedo tudi Francozi, samo izgovarjajo jo malo drugače. Bolj na kratko. Monmartr pomeni: gora mučenikov.

Cerkev na Monmartru je posvetil kardinal, nadškof pariški Rišar 5. junija 1891. Torej je cerkev 75 let stara. Torej še nova, kajti kaj je za cerkev 75 let! Cerkev je stala 35 milijonov frankov. Srca Jezusovega cerkev na Monmartru so začeli graditi leta 1875. Gradili so jo 16 let. Zgrajena je v bizantinskem slogu. Veličastna je in že samo zaradi te cerkve bi bilo vredno obiskati Pariz.

Prostor, na katerem so se namenili zgraditi cerkev, je bil ilovnat. Torej čisto neprimeren, da bi tukaj zgradili cerkev. Moralni so vso ilovico odstranili. Da so dobili trdno podlago, so pogreznili v zemljo 83 stebrov 30 metrov globoko.

Široke stopnice vodijo gor k cerkvi. Cerkev ima kupolo, ravno nad glavnim oltarjem in na tej kupoli je zapisano: »Sacratissimo cordi Jesu Christi Gallia poenitens et devota«. To se pravi: Presvetemu Srcu Jezusa Kristusa (poklanja to svetišče) spokorna in ponižno moleča Francija.

Cerkev je pravo narodno svetišče, kajti gradil ga je ves francoski narod. Poleg de-

350-letnica smrti pisatelja velikega romana

Tako kot mnoge obletnice je skoraj bežno prhnila mimo nas 350-letnica smrti španskega romanopisca Miguela de Cervantesa Saavedre, sina siromašnega ranocelnika; v mladih letih je stopil v službo nekega kardinala v Italiji, se srečal s poznimi vplivi visoko izoblikovane renesanse, se 1571 boril v slavni lepantski pomorski bitki, dve leti kasneje v Tuniziji, padel v roke alžirskih gusarjev in se pet let kasneje po zaslugi odkupnine vrnil domov. To prvo obdobje njegovega življenja je bilo pač slavno po telesnih vrlinah — saj pravijo, da je bil hraber vojščak.

Drugo obdobje mu je prineslo manj razburjenja in morda tudi sreče, pa zato posmrtno slavo in ceno, zaradi katere ga danes omenja in pozna ves kulturni svet.

Ko bi se povprašali, katero izmed del svetovne literature je spričo svojevrstnosti vsebine, razširjenosti in imena v svetu najbolj znano, bi se kazalec vprašanja slednjič

sanjih že toliko knjig in razprav, da je nastala že kar obsežna literatura.

Sigmund Freud je postavil o sanjah takole definicijo: »S sanjami se človekova duševnost odziva na razne zunanje vplive, ki nastajajo med spanjem.«

V laboratorijih čikaške univerze so napravili razne poskuse, da bi ali spodbili to Freudovo trditev ali pa jo potrdili. Pri spečih poskusnih osebah so, z namenom, da bi na umeten način povzročili določeno vrsto sanj, skušali doseči to z zunanjimi dražljaji: z različnimi šumi, vbodi, dišavami. Oseba, ki so ji dali pod nos pomarančo, je potem povedala, da je sanjala, da je potovala po Siciliji. Drugim so polagali na razne dele kože led ali kak mrzel predmet. A potem so povedali, da so sanjali, kako so gazili po globokem snegu ali pa, da jih je zalotil na poti leden vihar.

Poleg takih zunanjih dražljajev, pa so važni zlasti notranji vplivi. Ako se nekdo tik pred spanjem obilno naje, bo njegovo spanje precej nemirno. O tem se je najbrž že marsikdo sam prepričal.

MODERNO RAZLAGANJE SANJ

Alfred Adler, eden glavnih pionirjev moderne psihologije, je razložil pomen sanj takole: »Sanje so podobne dimu, ki nam pokaže, kje gori. Človek, ki je v tem izkušen, lahko že po barvi dima ugotovi, kaj gori ali kakšen les se je vnel.«

Vsi psihologi so si edini v tem, da je moč po sanjah sklepati na pojave, ki so še skriti v duši človeka. Psihoanaliza je dokazala, da izvirajo skoro vse človekove sanje iz nezadoščenih želja, iz raznih odpovedi, iz zatajevanih in potlačenihih strasti, iz nedoživetih možnosti, ipd.

In kdor se na to razume, lahko kmalu na podlagi sanj razkrije njih izvor, za katerega največkrat niti sami nismo vedeli.

narja so ljudje darovali najrazličnejše dragocenosti, kakor: prstane (zlate), zapestnice, uhane, medalje, odlikovanja, zlate ure, dragocene igle, dijamante, broše, ovratne verižice, srebrne namizne predmete itd.

Cerkvi sta pravzaprav dve: zgornja in spodnja. V zgornji cerkvi molijo Jezusa, spodnja cerkev opominja k pokori. V zgornji cerkvi je noč in dan skozi vse leto postavljeno Najsvetejše. Preskrbljeno je, da Najsvetejše ni samo. Čez dan opravljajo čiščenje ženske, ponoči pa moški. Vsak četrtek popoldne pridejo otroci molit Jezusa.

Posamezne škofije, župnije, družine, osebe so nabavile za cerkev ta ali oni del, n. pr. oltar, kapelo, slop (stebler) itd. Veliki zvon je nabavila provinca Savojska. Ta zvon je res veličasten. Tehta 180 meterskih stotov (centov). To je res pravi orjak, velikan! Zvon ima zelo nizek glas in kadar zvonijo in doni njegov orjaški glas doli na Pariz, tedaj pač prisluhne Pariz in se marsikateri prebivalec milijonskega mesta ozre gori proti cerkvi Srca Jezusovega na Monmartru.

Škoda je samo, da je Pariz tako daleč na severu francoske države, tako da za naše lurske romarje njegov obisk ne pride v poštev. Oni si poleg Lurda pač ogledajo Marsej, Lion, Nevér (kjer leži v cerkvi nestrohenelo telo sv. Bernardke), se peljejo mogoče tudi mimo Bordója, Pariza z njegovo veličastno cerkvijo Srca Jezusovega pa ne vidijo.

vrnil na Cervantesovega Dona Kihota — Don Quijota — ali kot ga je še v naslovu opisal njegov avtor »El Ingenioso Hidalgo Don Quijote de la Mancha«.

Cervantesov viteški »antiroman«, kot bi ga morda lahko z nekaj drznosti imenovali, je razburjal duhove vseh kasnejših razdobj — vse do danes, pa morda doživel toliko prevodov, kot jih je v svetovni literaturi le še biblija. Prvi del tega genialnega romaniziranega epa, tragikomedije v pravem pomenu besede, je izšel leta 1605, drugi pa 1615. leta. Cervantes se ga je lotil kot parodiističnega pisanja na račun tedaj tako razširjenih viteških romanov, predvsem »Amadisa de Gaule«. Zlagani svet tedaj že propadlega viteštva je bil zgolj še iluzija, s katero se slepi nesrečni, pa vzvišeni hidalgo (španski nižji plemič) saj živi v času, ko je družbeni razvoj že zdaleč presegel po nemarnem povzdigovanju čar dvorne in viteške plemenitosti. Zato se Don Kihot spo-

pada z meščani, trgovci, pastirji in drugimi »nespodobneži« in obožuje preprosta dekleta kot dvorne dame.

Sam Cervantes je o Don Kihotu zapisal: »Moj namen ni bil nič drugega kot zbuditi stud v ljudeh do zlaganih in nesmiselnih zgodb v viteških knjigah, ki se spričo mojega resničnega Don Kihota že majojo in bodo nedvomno kmalu popolnoma propadle.«

Don Kihot je vselej tisti, ki ga tepejo, zasmejujejo, varajo — vendar je sočasno tudi nekakšna vzvišeno tragična figura, »de la triste figura«, ki verjame v plemenitost, dobroto in pogum, torej junak v posmehljivem pomenu. Njegov antipod (pravo nasprotje) je večni spremljevalec in služabnik, človek, ki sodi v realnosti sedanosti, pa vendar spremlja svojega gospoda in v dobrem in zlem, je podoba realističnega v soočenju z idealistom. Pa vendar je ta Sancho Pansa prav zapletena figura in literarna zgodovina in znanost sta se ukvarjali in se še ukvarjata z njim prav tako kot z vitezom žalostne postave.

Sancho Pansa, pač pod vtisom hidalgovih halucinacij je prava podoba španske duše — v resnici preprost realist, ki pa v romanu vendarle marsikje in morda z zgodbo vse globlje visi med slepilom navideznega sveta in surovostjo resnice. Z doma je z vitezom res odšel s hrepenenjem, da bi se okoristil, vendar ga zatem Don Kihotova fantazija vse bolj priteguje v svoj čarni krog, tako da že sam ustvarja ideale in tudi on išče cilj in namen: otok, na katerem bi vladal.

Pravijo, da vsebuje Don Kihot marsikaj resničnega iz Cervantesovega burnega, pa ne veselega življenja. Umril je siromašen, brez beliča v Madridu, konec aprila 1616. leta. Zapustil nam je knjigo, ki je prerasla čas in slog, okus in modo »svetovni roman« v najčistejšem pomenu besede. Njegova dva junaka sta namreč tiste vrste človeka, kakršnih nikoli ni in ne bo zmanjkalo. Prvi nekje visoko z glavo nad oblaki, drugi trdno na zemlji pa vendar obotavljiv in z vsemi slabostmi sveta obdarjen. B. A.

Slovenske gramofonske plošče

Stari mlin (izvaja kvintet Avsenik; pojo: Franc Koren, Ema Prodnik in Danica Filipič). Obsega melodije: Žvižg pod oknom (valček) — Stari mlin (počasni valček) — Ribič Jaka (polka) — Pastirček (valček) — Plovi, plovi (valček) — Ne hodi mi predolgo (valček) — Žalostna deklica (polka) — Sonce je že zašlo (počasni valček) — Sinko in konjiček (polka) — Kovaška (valček).

Srečno pot (izvaja kvintet Avsenik; 6. pojo: Ema Prodnik in Franc Koren). Na plošči so melodije: Srečno pot (šoferska polka) — V moji čumnati (valček) — Lun'co poglej (valček) — V Hrašah mam pa tetko (polka) — Po trgatvi (valček) — Potepuh (polka) — Jej, jej, mam težko glavo (valček) — Tihi studenček (valček) — Vlak drvi (polka) — Pri sosedovih na obisku (polka).

GLEDALIŠČE V CELOVCU

Otvoritev gledališke sezone 1966/67 v Celovcu

Mestno gledališče bo odprlo svoje umetniške duri v soboto, 17. septembra, z opereto »BALL IN SAVOJU« (PLES V SAVOJU) Paula Abrahama. Abonenti za četrtek imajo tokrat predstavo v soboto; 1. predstava za D-abonmá; 1. predstava za GWG-četrtek; 1. predstava za GWK-četrtek; prosta prodaja vstopnic in abonmá.

V nedeljo, 18. septembra, je na sporedu zopet opereta »PLES V SAVOJU« komponista Paula Abrahama. Čisti dobiček je namenjen poplavljenjem.

Komorni oder pa bo začel s svojo igralsko sezono že ta teden, in sicer v soboto, 10. septembra, s komedijo »STRENG GEHEIM« (STROGO TAJNO), Arthurja Watkyna. Isto komedijo bodo ponovili v nedeljo, 11., v petek, 16. in v soboto, 17. septembra.

Predstave se začnejo vsakikrat ob 19.30.

Na Dunaju so se zbrali na simpoziju (strokovnem sestanku) v ponedeljek, 5. septembra, znanstveniki iz 27 držav. Na simpoziju obravnavajo uporabo radijskih izotopov s področja rastlinske prehrane. Strokovni sestanek znanstvenikov sta organizirali Organizacija mednarodne agencije za atomsko energijo (IASA) in Organizacija združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO).

KLUB SLOVENSkih ŠTUDENTOV NA DUNAJU

vabi vse člane, akademike, učitelje, visokošolce in dijake na svoj

4. študijski seminar,
ki bo od 9. do 11. septembra 1966 pri
»Marinu« v Libuĉah.

Geslo: »Naš študent v sodobni družbi«.

Študenti diskutirajo z občinskimi odborniki o kulturnem in političnem delu na podeželju.

Na zaključno prireditev, ki bo v nedeljo, 11. septembra 1966, ob pol treh pri Marinu v Libuĉah, vabi KŠŠ vse prijatelje študirajoĉe mladine.

Pripravljalni odbor

ŠT. VID V PODJUNI (Poroka in smrt)

V nedeljo, 7. avgusta, je bila pri fari poroka s sv. mašo Marka Marko, Markovega na Horcah in Štefke Hribar, Cepejeve na Pegelnu v mohliški fari. Vesela svatba je bila pri Voglu v Št. Primožu. Ženin in nevesta izhajata iz narodno zavednih družin. Ženin je večletni cerkveni pevec, igralec in prosvetar pri domaĉem prosvetnem društvu.

Mlademu paru želimo vse dobro na njuni skupni življenjski poti.

V ĉetrtek, 28. julija, je bil v Zakamnu pri Vetrinju pogreb Helene Boštjanĉiĉ, bivše Parjanove gospodinje v Št. Vidu. Pokopal jo je njen svak, ĉ. g. župnik Joško Boštjanĉiĉ v Apaĉah, ob asistenci ĉ. g. profesorja Jožefa Komarja, ki je opravil tudi sv. mašo zadušnico.

Rajni želimo večni mir, žalujoĉemu možu pa izraĉamo naše toplo sožalje.

VOGRĀE

(Smrti, rojstva in druge zanimivosti)

Letos je pri nas smrt segla po moških. Januarja je pokosila Maksa Breitenkerja, pd. Dolijarjevega Maksa, ki smo mu pa na splošno rekli »stric«. V mladosti se je udejeval v katoliškem društvu in je tudi reĉiral igre v Vogrĉah. Delal je kot zidar pri Glawarju, pa ostal samski. Dolgo je bolehal, dokler ga ni smrt v 60. letu starosti rešila trpljenja.

Julija je pograbila Pavla Zapudra, pd. Lebnikovega oĉeta, v 70. letu starosti. Kmetoval je, dokler ni onemogel, in ker ni imel otrok, je sedaj posestvo prevzel Kranjĉev Fredi iz Libuĉ. Ker je poroĉen, imamo tako v Vogrĉah novo družino.

14. avgusta pa se je po dolgem odlašanju oglasila smrt pri Rogaĉevem oĉetu, Alojziju Sadjaku in ga rešila hudega trpljenja. Doma je bil pri Kosu v sosednjih Rinkolah, vse življenje je teko delal kot tesar in drvar, pa zraven še poveĉeval svojo kmetijo in dal življenje petim otrokom. Bil je zelo priden, pošten in veren in je tudi otroke vzgojil v pravem verskem duhu. Hĉerka Frida je bila poroĉena v Angliji, pa je lani postala vdova in ko je letos prišla domov na oddih, je prišla na oĉetov pogreb. Rogaĉev oĉe je bil že 6 let bolan, veĉinoma privezan na bolniško posteljo in je silno trpel, posebno proti koncu, toda je bolezen prenašal zelo vdano, potrpeljivo. Zelel si je smrti, pa ga ni marala, ampak mu je pustila piti grenki kelih trpljenja do dna. Prav neverjetno je, kje je dobil moĉi, da je vzdržal tako dolgo. Ko je bil leta 1961 poleti nekaj ĉasa v Vogrĉah g. prof. Mirko Filej iz Gorice in ga obiskal, se je potem veĉkrat zanimal zanj in vpraševal, ĉe še živi. Sedaj pa je ĉ. g. Filej že 4 leta v grobu, ko mu je sedaj sledil Rogaĉev oĉe. Tolažbo in moĉ pa je sprejemal v stalni molitvi sv. rožnega venca in na prve petke, ko je vedno skozi vsa leta prejemal sv. obhajilo.

Pokopali smo ga ob izredno veliki udeleĉbi, 17. avgusta, kar je pokazalo, kako so ljudje cenili tega tĉpina. Pogrebno mašo in obrede je imel kazaški provizor ĉ. g. Florian Zergoj, ker domaĉega provizorja ni bilo doma, ob asistenci novomašnika ĉ. g. Hanzjeja Komarja, ker je hĉerka Treza poroĉena v Metlovi v kazaški fari. G. provizor je v krasnem nagovoru orisal njegovo življenje, vernost in trpljenje, cerkveni zbor pa mu je zapel žalostinke. Po 81 letih tekega življenja naj se sedaj spoĉije in uŹiva sreĉo v Jezusovem Srcu, katerega je tako ĉastil!

Pa ne le smrt, tudi življenje prihaja k nam. Pri Vakovniku (Petraĉ) so poskrbeli za sina princa Franca Ervina, mlada Gojterjeva družina je dobila prvorojenko Rozvito-Gertraud, prav tako je mladi Miklavĉ Jozi s Pavlo dobil prvorojenko Sonjo-Ma-

Pri nas na Koroškem

Študijski dnevi slovenskih izobraŹencev

V dneh od 3. do 5. septembra se je na povabilo trŹaškega društva slovenskih izobraŹencev v Dragi, vasi trŹaškega zaliva nad Glinšĉico, zbralo nad sto slovenskih inteligentov na študijskem seminarju. Došli so staro-akademiki iz Trsta, Goriške in Koroške, uĉitelji, visokošolci in uradniki, da se posvetijo vprašanjem svojega naroda. Diven je bil pogled na izredno število udeleŹencev, ki so s svojim prihodom dokazali, da gredo njihovi pogledi preko osebnih in poklicnih interesov in da jim je usoda vsega naroda srĉna zadeva.

Študijske dneve je vodil poŹrtvovalni in tudi nam Korošcem po svoji veliki razgledanosti in še s svojim srcem za nas okoli Karavank znani narodni delavec prof. JoŹe Peterlin. Z vidnim ponosom je mogel pozdraviti v udobnem poĉitniškem domu trŹaške planinske Bazovice številne došle goste. Sobotni dopoldan je bil posveĉen orisu poloŹaja Slovencev z referati ravnatelja uĉiteljsĉa dr. Antona Kacina, predsednika Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Valentina Inzka in tajnika Slovenske katoliške skupnosti v Trstu dr. Mateja Poštovana. Predavanja je preveval zdrav optimizem, izpovedujoĉ vero v lepo slovensko bodoĉnost kljub mnogim sodobnim sencam. Pri referatih je postalo še oĉito, da so problemi zamejskih pokrajin medsebojno moĉno sorodni ali celo isti in da bodo nadaljnja razmotrivanja o njihovem reševanju v skupno korist.

Ostali del seminarja so izpolnili govori univ. prof. dr. Janeza JanŹekoviĉa iz Ljubljane, univ. asistenta na trŹaški univerzi in urednika »Mostu« dr. Aleša Lokarja in sourednika Draga Štoka iz Trsta ter tajnika Nar. sveta kor. Slovencev prof. dr. Reginalda Vospernika. Uvodno je bilo nakazano, da se znanost in vera nikakor ne izkljuĉujeta in da je spriĉo modernih dognanj historijski materializem postal brezsmiseln. Sodobna znanost je blizu religiji in kulturi, ta življenjska podroĉja se medsebojno nikakor veĉ ne izkljuĉujejo. Moderni ĉlovek definira smisel življenja v smislu glavnega etičnega naĉela: delaj dobro, varuj se slabega! Poštenost, plemenitost, znaĉajnost so lastnosti, ki se zahtevajo od ĉloveka ne glede na njegov nazor in prepriĉanje. Tudi ateisti so lahko dobri ljudje; ĉlovekova vest in pamet, ki vsakomur narekujejo plemenitost in nesebiĉnost, odloĉujeta o tem, ali je ta življenjski smoter kdo dosegel ali ne. Tudi v Novi zavezi je ljubezen do bliŹnjega v ospredju, Kristus jo v svojem nauku po-

rijo, doĉim je mladi Visoĉnik Tonĉ z Greti poskrbel za naslednika Vinka. Pri Svojnĉiku pa so zopet dobili novo moško moĉ v Lovrencu-Marku. Vsem druŹinam ĉestitamo k novim ĉlanom in jim želimo dobre, zdrave rasti v druŹini in farnem življenju!

Zadnje nedeljo, 28. avgusta, je bila blagoslovitev novih avtomobilov. Źe dvakrat je bila blagoslovitev v Vogrĉah, toda številnih novih avtomobilov raste, kar kaŹe naš življenjski standard. Pa ne le število avtomobilov, ampak tudi vedno lepši, imenitnejši avtomobili dokazujejo to, tako da provizorjev VW že kar v ozadje stopa. Pa ni toliko vaŹna udobna oprema avtomobi-

novno naglaša. TeŹko sodi ĉlovek sicer o svoji ljubezni do Boga, ĉe je ne meri po svoji ljubezni do bliŹnjega.

V debati, ki je bila nenavadno Źivahna, se je vedno nazorneje nakazalo, kako se sodobni svet odmika nekdanjemu svojemu vzoru uspešnosti in osebnega uveljavljanja in zaĉenja uveljavljati naĉela krŹĉanske etike.

S tem v zvezi je bil moĉno poudarjen pomen dialoga, ki je sodobna po koncilu poudarjena oblika soŹitja ljudi razliĉnih svetovnih nazorov in ki terja tudi od nas Slovencev veĉjo odprtost za vprašanja, ki gibajo moderno ĉloveštvo. VsakrŹna nestrpnost je znamenje nazadnjaštva.

Tudi mladina je na seminarju prijavila svoje zadeve. Govornika sta naglašala, da

Pogled na Trst

je razliĉnost generacij nekaj naravnega. Mladina je kritiĉna, hoĉe biti originalna in je zato v marsiĉem revolucionarna. Naloga starih je, da ji nakaŹejo povezavo z življenjem in tako soprispevajo k harmoniĉnemu njenemu razvoju. Drznost naj ne postane predrznost, obŹirnost nikar brezinteresanost za narodne in vobĉe zadeve, idealizem naj se druŹi z realizmom.

Seve ni bilo mogoĉe, da bi študij dveh dni izĉrpal vprašanja našega razvoja, nakazal pa je smer bodoĉega našega prizadevanja in s tem poloŹil temelj novemu kulturnemu razvoju Slovencev v zamejstvu.

-r.

la, znamke in leto proizvodnje, ampak, da se sreĉno z njim voziš. Zato je sedaj dalo blagosloviti 10 Źoferjev svoje vozove in so si oskrbeli znak SOS, ki postaja vedno bolj razširjen mednarodni znak, da smo tudi v avtomobilu kristjani in da želimo v sluĉaju nesreĉe duhovnika.

Morda Źele sedaj, ko jih je toliko v Vogrĉah, ki morajo tudi pozimi voziti ljudi na delo in po opravkih, znamo ceniti novo asfaltirano cesto. Pa vsakemu prav pride, tudi ĉe mora s kolesom, mopedom ali peš v Pliberk. Kdor prej še ni uvidel potrebe in koristi nove ceste, jo gotovo sedaj uvidi in moramo vsi priznati, da je za nas sreĉa.

Na Āeško in Poljsko

(Vtisi s potovanja ĉ. g. Vinka Zaletela)

»Gospod, kdaj boste zopet kam šli, da nam boste kaj napisali?«, me je zadnjiĉ nabodla neka žena. Glej jo, jaz naj potujem in še pišem povrh, ona naj bo pa doma in bere! Nikamor ne grem, najraje sem doma lepo na varnem. In s starostjo se tudi potna Źilica zaĉne krĉiti; temu pravijo »arterioskleroza«. Āe pa že kam grem, grem zaradi slik, da jih nalovim, ne pa da pišem, ko nisem pisatelj.

Da pa sem jo kljub arteriosklerozi udaril na pot, sta krivi dve stvari: najprej tista Āenstohova, o kateri se letos toliko piše in govori in je torej »aktualna«. Da bi tega ne osvetlil moj fotoaparati in ne posnel moj magnetofon, to vendar ne gre! Drugiĉ

pa tisti moj stari znanec in prijatelj Stanĉko, župnik in dekan na Āeškem, ki me že toliko let vabi k sebi.

Pot na Āeško in Poljsko ni niĉ posebnege, obe drŹavi sta blizu, toda dosedaj sta bili za nas zaprti, sta paĉ za Źelezno zaveso. Še lani sem moral z Dunaja nazaj domov, ker kljub dolgemu ĉakanju nisem dobil Āeškega vizuma. Krivda je na Źkofu, ker me je posvetil za duhovnika in v potnem listu je napisan tak poklic, ki se ga komunisti tako bojijo. Letos sem po enomeseĉnem ĉakanju vendar dobil oba vizuma. V torek, 9. avgusta, se z avtom podava na pot, Źalibog sem v avtu popolnoma sām ...

Ampak, ko se peljem skozi Dunaj mimo

Schwechata, kjer je dunajsko letališĉe, me je vseeno prijelo neko domotoŹje po letalih. Ker se letos z njimi nikamor ne peljem, jih grem vsaj pozdravit.

Na tem letališĉu sem že bil, ko sem poletel v Egipt in zopet tja nazaj priletel. Prometa ima vsako leto veĉ, da je vedno precej ŹviŹganja in grmenja letal. Ker se ne peljem, sem letalom le izroĉil pozdrave, da jih ponesejo v daljne deŹele mojim znancem. Predno sem z avtom prišel do Dunaja, bi seveda z Jet-letalom priletel že v Indijo.

Ko pridem do Āeške meje pri Bratislavi (PreBburg), se mi zdi, da pridem na fronto. Najprej so bunkerji in bodeĉa Źiĉna ograja in dva vojaka odpreta cesto. Peljem se nato 50 metrov naprej, v tem obmejnem pasu so na poljih mine. Nato Źele pridem do obmejnih uradnikov, policije in carnikov. Kar prijazni so, morda še bolj zato, ker skušam govoriti Āeško, malo Āešĉine mi je še ostalo iz starih ĉasov. Policist me vpraša, zakaj potujem sām. Pravim mu, da Źene in otrok ne smem imeti. »Seveda, vi ste knez (duhovnik), pa vsaj kake tovariše.« Še Źilinge zamenjam v obmejni banki v »krone«, pregled je površen in kmalu se odpeljem, ko mi zopet druga dva vojaka odpreta ograjo ĉez cesto. Sem torej zares v ĀSSR, ali po starem v Āeĉoslovaški.

(Nadaljevanje prihodnjiĉ)

ZIHPOLJE

(Źegnanje in celodnevno Āešĉenje)

V Źihpoljah bo v nedeljo, 11. septembra Źegnanje. Sv. maše bodo: ob pol osmih (ob 7.30), devetih (9. uri) in desetih (10. uri).

V ponedeljek, 12. septembra, na praznik Marijinega imena pa bo celodnevno Āešĉenje. Dopoldne bo sveta maša, popoldne pa ura molitve: ob 7. uri (19. uri) zveĉer bo zakljuĉna sluŹba boŹja z zahvalno pesmijo.

Vsi verniki ste lepo vabljeni!

Vajenca ali vajenko

sprejme takoj prodajalna DruŹbe sv. Mohorja v Celovcu na 10. OktoberstraŹe 27. Prednost imajo tisti, ki imajo niŹjo gimnazijo. Javiti se je treba v Mohorjevi knjigarni.

MOHORJEVA KNJIGARNA SPOROĀA

Prejeli smo novo številko »Ognjišĉa« in še nekaj izvodov prejšnjih dveh števil.

Na razpolago imamo novi Bogoslovni vestnik 1966 (1-2) s pomembnimi ĉlanki o koncilu.

DOBI SE ŹE NOVA DRUZINSKA PRATIKA 1967.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

Od 11. do 17. septembra 1966

NEDELJA, 11. 9.: 06.15-06.45 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voŹimo. — PONEDELJEK, 12. 9.: 14.15-14.55 Poroĉila, vreme, objave. — Pregled sporeda. — Solistiĉna ura. — 18.00-18.15 Dober veĉer našim malim. — TOREK, 13. 9.: 14.15-14.55 Poroĉila, vreme, objave. — Źportni mozaik. — SREDA, 14. 9.: 14.15-14.55 Poroĉila, vreme, objave. — Kar Źelite, zaigramo. — ĀETRTEK, 15. 9.: 14.15-14.55 Poroĉila, vreme, objave. — Poje Źenski vokalni kvartet. — Kaj pravite k temu? (Prof. M. Rus: Vzgoja k samostojnosti). PETEK, 16. 9.: 14.15-14.55 Poroĉila, vreme, objave. — Domaĉe novice od petka do petka. — Po naših krajih in pri naših ljudeh. — Źena in dom. — SOBOTA, 17. 9.: 09.00-10.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18.25-18.45 Sobotni veĉer domaĉih pesmi.

18. septembra
1966
ob 14.00 uri

Senzacionalna tombola v Celovcu (Sejmsko razstavišče)

2 lastninski stanovanji

1 stanovanje 80 m² v Celovcu, takoj vseljivo
1 stanovanje 60 m² v Beljaku

5 AVTOMOBILOV

1 BMW 1600
1 MG-športni avtomobil

1 Ford Taunus 12 M
1 Renault Major R10
1 Steyr-Fiat 1100 RJ

Ali tudi rastline svatujejo?

Marsikdaj radi primerjamo med seboj življenjska dogajanja pri živalih, rastlinah in človeku. Kolikor bolj pa se oddaljujemo od človeka, ki mu je narava naklonila najvišje mesto med živimi bitji, toliko bolj se od njegovih razlikujejo na zunaj vidna življenjska dogajanja rastlin in živali.

Tudi najviše razvite rastline, semenovke, h katerim sodijo domala vse kulturne rastline, se na prvi pogled tako močno razlikujejo od višjih živali, da o človeku niti ne govorimo, da se zdi vsakršna primerjava skoraj nemogoča. Že nekoliko natančneje opazovanje pa pove, da imajo človek, rastline in živali tudi v svatovanju marsikaj skupnega. Poleg še nekaterih, so njihove najvažnejše skupne lastnosti v tem, da se hranijo, rastejo, razmnožujejo, starajo in umirajo.

Ne da bi šli v podrobnosti, si nekoliko natančneje oglejmo razmnoževanje, ki je nedvomno ena osrednjih lastnosti, okrog katerih se sučejo številni že na zunaj vidni pojavi pri živih bitjih. Pri razmnoževanju gre za raznoter in na zunaj zelo raznolika dogajanja, ki pa kljub vsej pestrosti vodijo k istemu namenu: majhno, samo pod drobnogledom vidno jedro moške spolne celice se mora približati ženskemu in se z njim združiti v spojek. Iz njega pa nastane zarodek, ki se končno razvije v nov samostojen organizem. Pri spolnem razmnoževanju vsega živega sodelujejo torej moške in ženske spolne celice, ki prinašajo novemu bitju vsaka svoje lastnosti. V tem so si vse živali, rastline in človek enaki.

Moške spolne celice se pri rastlinah cvetlicah razvijajo v pelodnih zrnikih, ki nastajajo v prašnikih. Ženske spolne celice, jajčeca, pa nastajajo v zarodkovem mešičku, ki je v plodnici pestiča.

Da bi moške spolne celice lahko prišle do jajčeca, morajo pelodna zrna najprej prispeti na brazdo pestiča. Pelodna zrna, ki jih imenujemo takrat, ko jih je večja množina, cvetni prah ali pelod, prenašajo od prašnikov do brazde pestiča živali ali veter. Prenašalci cvetnega prahu so oprasovalci. Rastline, zlasti njihovi cvetovi in oprasovalci, so kar se da drug drugemu prilagojeni. Zato je raznolikost cvetov prav tako pestra kot raznolikost oprasovalcev.

Najpreprosteje so **grajeni cvetovi vetrocvetk**, to je tistih rastlin, katerih cvetni prah prenaša veter. Večinoma nimajo listov cvetnega odevala ali pa sta čaša in venec slabo razvita. To je popolnoma v skladu z oprasovalcem — vetrom. Kajti, čim manj je brazda pestiča zaprta ali skrita, tem bolj se okrog nje izmenjuje zrak in tem večja je verjetnost, da pride na njo cvetni prah ustrežajoče rastline. Že olistano drevje lahko ovira zračne tokove in zmanjšuje možnost oprasitve. Zato, pravijo, cveto številne vetrocvetke (na primer topol, vrba, leska, oreh in druge) že pred olistanjem.

Pri tistih vetrocvetkah, ki imajo cvetove skrite med listi cvetnega odevala ali med ovršnimi listi, pa je poskrbljeno za neoviran dostop zraka k pestičevi brazdi s tem, da je brazda dolga in moli daleč iz cveta. Tako je pri travah, žitih, koruzi in še številnih drugih vetrocvetkah.

Naslednje, kar močno povečuje verjetnost, da pelod res doseže brazdo, so velikanske količine cvetnega prahu, ki se ob dozoritvi usipavajo iz prašnikov vetrocvetk. Pomislimo samo na naša domača iglavca bor in smreko. Kadar prašita, so drevesa zavita v pravcato rumeno meglico peloda. Pelodna zrna vetrocvetk pa so tudi zelo lahka ali imajo celo posebne, z zrakom napolnjene mešičke, da lahko dolgo lebdiijo v zraku. Zračni tokovi jih med tem prenašajo kilometre, desetine ali stotine km daleč. Seveda pade zelo majhen del cvetnega prahu na plodna tla. Kaj predstavlja površina vseh brazd vetrocvetk v primerjavi s površino vod, zemlje, kamnitih tal in dru-

gih prostorov, kamor se cvetni prah nekoristno useda v prav tolikšnih količinah, kakor na isto površino brazde? Gospodarjenje s cvetnim prahom je pri vetrocvetkah torej zelo razsipno.

Bolj pametno je to gospodarjenje pri rastlinah, ki jih oprasujejo živali. Tudi te rastline proizvajajo mnogo več cvetnega prahu, kakor ga je za oploditev potrebno, vendar so te količine znatno manjše kot pri vetrocvetkah. Oprasovalci, na primer čebela, metulj, namreč obiskujejo cvet za cvetom in je zato verjetnost zelo velika, da prenesejo brez velikih izgub zadostne količine prahu na pravo mesto.

V naših podnebni razmerah so skoraj vsi živalski oprasovalci žuželke. Zato imenujemo večino naših rastlin žužkocvetke. V tropskih krajih pa igrajo pri prenašanju cvetnega prahu veliko vlogo tudi ptički.

Pelodna zrna žužkocvetk ne lebde tako lahko v zraku, kakor zrna vetrocvetk in veter jih zato težko prenaša. Prilagojena pa so na prenašanje po živalih. Na površini imajo neredko bodice in zobce, s katerimi se oprimejo prenašalca. Ali pa je na površini lepljiva snov, ki sprime več zrn v grudice. Te pa se prilepijo na žival in spet kot grudice odpadejo na brazdo pestiča.

Za oprasovanje je važno, da žival cvet obišče. V cvetove pa oprasovalci ne prihajajo zato, da bi prenašali cvetni prah, pač pa zaradi svojih potreb po hrani, ki jo dobivajo v cvetovih v obliki cvetnega prahu

in nektarja. Oprasovanje pa opravljajo gredoč in nevede. Kaj pa privablja oprasovalce k cvetu? Odgovor na to vprašanje ni težak: pestre barve in oblike cvetov ter vonji, ki se od njih širijo.

Žužkocvetke imajo, v nasprotju z vetrocvetkami, večinoma dobro razvito cvetno odevalo. Venčni in včasih tudi čašni listi, pa so obarvani. Pri nekaterih rastlinah so barviti tudi ovršni listi, ki sicer ne sodijo k cvetu. Iz cvetov mnogih rastlin se širijo vabeči vonji. Ti vonji so večinoma vabljivi tudi za človeka. Marsikateri cvet pa diši zelo neprijetno. V živalskem svetu pa tudi ta najde svoje simpatizerje, ki se mu približajo.

Tisočere privlačne oblike, barve in vonji cvetov privablja oprasovalce in so torej v službi razmnoževanja. Privabljaajo nešteto svatov in jim omogočajo, da se v cvetu ali na njem zadržujejo ter pri tem sprejmejo ali oddajo cvetni prah.

Če vso pestrost načinov privabljanja rastlinskih oprasovalcev primerjamo s svatovskimi dogajanja pri živalih, spoznamo, da vodi oboje k istemu cilju. Razlika je le v tem, da je svatovski lišp pri živalih in človeku namenjen partnerju nasprotnega spola. Pri rastlinah, ki se svatovskemu klicu same ne morejo odzvati, pa užijejo ves zunanji blišč svatovskih oblačil oprasovalci. S človeškimi očmi gledano, se zdi, da je rastlina pri tem sama prikrajšana, pa ni. Najboljši dokaz za to je, da se je s svojimi lastnostmi na tisočletni razvojni poti v težki borbi z naravnimi silami ne le ohranila, ampak tudi razvijala in napredovala.

V. S.

Zajtrkovati moramo obilno

Ustavimo se najprej pri prvem dnevnem obroku, ki bi ga morali pojesti — pri zajtrku. Ni težko ugotoviti, da zelo majhen odstotek naših ljudi redno in predvsem pravilno zajtrkuje, se pravi, zajtrkuje več kot samo kavo in kruh.

Najprej o tem, zakaj ljudje zjutraj ne jedo. Zelo pogost in tudi tehten vzrok je zgodnja ura. Nekateri ljudje zelo zgodaj zjutraj sploh ne morejo jesti. Četudi poskusijo, se jim to upira, včasih pa jih sili celo na bruhanje. Seveda vedo prav ti ljudje povedati, da zjutraj nikoli niso jedli. Ta ugovor res nekoliko velja, vendar pa je temu kriv napačen način prehrane že od mladosti.

Še večkrat pa se za tem skriva zgodnje odhajanje na delo in s tem v zvezi prepoznano vstajenje. Tisti, ki radi čimdalje po-

spiijo, res ne utegnejo prav nič pojesti, ker za jed pač nimajo več časa. Morda utegnejo na poti od mize do vrat komaj še popiti skodelico čaja ali kave.

Nekateri poskušajo lakoto, ki je sicer niti ne čutijo, potolažiti s šilcem žganja. To je najslabše, kar lahko zgodaj zjutraj pride v želodec. Tudi kadilcu, ki navsezgodaj in na tešče pokadi cigareto, se kasneje maščuje s tem, da ima pogoste težave s kašljem in bolečinami v želodcu.

Zjutraj je želodec pripravljen na delo. Prazen je in spočit. Tudi želodčna kislina je pripravljena. Celoten človeški organizem pa potrebuje za delo, ki ga čaka ves dan, dovolj energije. To energijo dobi človek s hrano. Če pa ni hrane, je težko pričakovati od telesa oziroma od mišic, da bodo ves dan delale brez prestanka. Prvo uro dela še ne-

KMETJE POZOR!

NAJNOVEJSE KMETIJSKE STROJE, MLATILNICE, TRAKTORJE, KOSILNICE, MOPEDE, KOLESA, HLADILNIKE, PRALNE STROJE, ELEKTRIČNE MOTORJE, BRZOPARILNIKE (kotle), KOTLE ZA ŽGANJEKUHO, SADNE STISKALNICE (prešee) VSEH VRST

vam nudi ugodno domača tvrdka

Johan Lomšek

št. Lipš, Tihoja 2, P. Dobrla ves — Eberndorf, Telefon 04237 246

kako gre, potem pa človek občuti lakoto. Nekateri si prinesejo s seboj malico. Ta je zelo pogosto suha in mrzla. Včasih je celo iz postane hrane. Ne glede na to, da mora potem tak delavec takorekoč skrivaj zajtrkovati ali pa jesti kar na delovnem mestu, je tak način malic med delom slabši, kot pa če bi obilno in krepko zajtrkovali.

Vsi zdravniki vedno in povsod priporočajo topel in obilen zajtrk, ki je v navadi predvsem v Angliji in Ameriki. Tam zjutraj obilno jedo.

Če hočemo dobro delati in ohraniti zdrav želodec, je nujno, da jemo zjutraj več kot smo navajeni. Tak zajtrk naj bo sestavljen iz mleka ali kava ali bele kave, medtem ko je čaj preveč prazen, da bi nam dal za delo dovolj energije. Pri zajtrku pojemo tudi nekaj kruha ter morda ocvrto ali kuhano jajce. Bolj priporočamo ocvrto, ker da več kalorij. Zelo dober način imajo tudi Angleži, ki z jajcem ocvro tudi salamo ali slanino. Na kruh je dobro namazati tudi surovo maslo ali pa dodati nekaj koščkov sira. Če pojemo dva do tri kose kruha z maslom ali pa s sirom in še kakšen košček klobase ali salame, potem nam prav gotovo ne bo treba nič jesti do kosila.

Morda bo kdo pripomnil, da je tak zajtrk zelo drag. Če preračunamo, koliko nas stane zajtrk doma in koliko plačamo morda za »sendvič« na delovnem mestu, bomo hitro ugotovili, da je domači zajtrk precej cenejši. Pa tudi delovna sposobnost po obilnem zajtrku je večja. Zato pošteno in krepko zajtrkujmo. Manj bo potem težav z želodcem in manj slabosti in včasih tudi glavobolov, ki čestokrat nastopajo že v prvih urah, ko začnemo delati.

Katastrofa pri Brniku

Pri Lahovčah se je zrušilo potniško letalo „Bristol Britannia“ s 117 potniki. Katastrofa se je pripetila ob pristajanju približno 2,5 kilometra pred vzletno stežo letališča Ljubljana. Letalo, ki se je znašlo iz neznanih vzrokov na nepredpisani višini (okoli 20 metrov), je treščilo v gozd na mestu, na katerem bi moralo imeti višino 200 metrov. V nesreči je izgubilo življenje 96 oseb, medtem ko jih je 21 ostalo živih. Po nesreči je komisija za raziskovanje vzrokov nesreč ugotovila, da so vse naprave na letališču delovale brezhibno in da se je le letalo oddaljilo od smeri, ki mu je bila predpisana. Na sliki: Razbitine strmoglavljene letala ležijo raztresene daleč naokrog med polomljenim drevjem gozda pri Lahovčah.

ZA MLADINO IN PROSVETO

Žena moja, bodi iznajdljiva ...!

Žena, ki ima veselje do gospodinjstva, je navadno tudi prožna in iznajdljiva. Take gospodinje so bile v vseh časih potrebne, posebno zaželene pa so v izrednih okoliščinah, kakor so nesreče v družini, slabe letine in podobno.

Prožna in iznajdljiva gospodinja je vedno tudi domiselna. S skromnimi sredstvi zna družino zadovoljiti na zelo prikupljiv način. Prožnost in iznajdljivost sta prav posebno potrebni pri kuhanju. Iznajdljivost je zlasti potrebna pri pripravljanju hrane. Na mizi so kajpada dan za dnevom iste jedi, pa so zato različno pripravljene. Majhen dodatek te ali one dišave spremeni okus. Mala sprememba pri pripravi in že je jed v čisto novi obliki na mizi.

Prožnost in iznajdljivost pomagata gospodinjici, da zna stare obleke in perilo po potrebi prenavesti in popravljati. Vsaka knpa ji prav pride.

Iznajdljivost je potrebna pri ureditvi stanovanja, velikega in majhnega. Domiselna gospodinja bo pohištvo lepo in pravilno razmestila, po potrebi kak večji prostor pregradila z omarami, vmesnimi ste-

nami ali zavesami. Prav tako si bo znala najti in urediti prostore in kotičke za shranjevanje obleke, čevljev, kovčkov, škatelj, dalje prostor za posodo, orodje, čistilna sredstva in podobno.

Iznajdljivost naj bi gospodinjici pomagala mnogoštevilna dela različno opravljati. To ji bo težo dneva lajšalo in jo razbremenjevalo. Iznajdljiva gospodinja ve, kako naj v domu vzdrži red in snago, kako naj se družina varuje nezgod, kako naj vpele pametne navade, kako naj s čim manjšim naporom, s čim krajšim časom, s čim manjšim številom korakov in zadostnim spanjem ohranja sebi in svojim zdravje, moč in veselje do dela in življenja.

Pogosto slišimo besede: »Znašel se je.« »Znajdi se!« »Znajti se je treba.« Obrnimo to na ženo gospodinjico in njeno delo ter recimo: »Ta in ona je uspela, ker se je v gospodinjskih okoliščinah znašla, ta in ona je vzdržala, ker se je znašla; ta in ona ni klonila, ker se je, gibčna, kakor je, o pravem času znašla; ta in ona je rešila dom in družino propada, ker se je pravočasno znašla.« — H. P.

IZ SKUPNE KORENINE

Mi vsi, ki nam pravijo, da smo »windisch« in ki sami sebe imenujemo Slovence — kar je pravilneje, točneje in moderneje, — smo sinovi in hčere starih Slovanov. Naši pradedje so prišli iz prostranih ravnin onstran Karpatov.

Prvotna domovina Slovencev je bila tudi prvotna domovina ostalih Slovanov. Vsi skupaj so govorili jezik, ki mu lahko rečemo: praslovanščina. Ko pa so se rodovi in plemena razselila in naselila v današnjih pokrajinah, so se iz praslovanščine začeli razvijati sedanji narodni slovanski jeziki. Med njimi je tudi slovenščina.

Stare navade in življenje v družinah in zadrukah so zaradi razmer naši dedi, ko so prišli k Dravi, Savi in Soči, začeli prilagajati. Prišli so v stik z drugimi, bolj razvitimi narodi in z novimi življenjskimi pogoji. V teh novih zemljepisnih, družbenih in političnih razmerah se je slovanski jezik v nekaterih besedah pričel oddaljevati od jezika, ki so ga govorili ob naselitvi po Koroškem, Kranjskem, Štajerskem in Primorskem. Pa tudi krščanstvo je vplivalo na razvoj posebnega slovenskega jezika.

Prvi zapisi slovenske govornice

Prvi oznanjevalci krščanstva so bili tujci in niso znali slovenskega jezika. Kakor misijonarji danes so se tudi oni učili jezika

naroda, med katerega so prišli. Učili so se slovenščine. Pri tem so si zapisali razne molitve.

Tako so sto let po smrti Cirila in Metoda, ki sta pisala v stari cerkveni slovanščini, nastali zapisi živega slovenskega jezika. Neki duhovnik, najbrž nemški, je zapisal molitve, ki jih je bral ljudstvu in so jih ljudje za njim ponavljali. Potem je prišel drug duhovnik in si je te molitve prepisal. Menijo, da se je to zgodilo v zapadnem delu Koroške in sicer med leti 972 in 1025. Tako so nastali za naš jezik dragoceni zapisi, ki jih imenujemo »brižinski spomeniki«.

Brižinski spomeniki so trije. Prvi je molitev kesanja (obrazec za splošno spoved). »Spovem se Bogu Očetu...« Drugi je zapis pridige o grehu in pokori, tretji pa je druga oblika splošne spovedi.

Pri nas — najstarejši zapiski

Ti zapiski so bili napisani z latinskimi črkami. Če jih prebiramo, vidimo, da je med besedami precej besed, ki so danes v rabi med Slovenci v Prekmurju onstran Radgone. To potrjuje domnevo, da so ti spisi v jezikovni zvezi z delom sv. Cirila in Metoda v Panoniji.

Brižinski spomeniki so obenem tudi najstarejši slovanski jezikovni zapiski.

T. Jug

„Postrežemo tudi slovensko“

Z velikim zanimanjem sem gledal časopise z onstran meje in bral v njih reklame naših podjetij v Celovcu, v Beljaku in v Gradcu. Vabijo kupovavce, naj se oglasijo pri njih in dostavljajo: »Postrežemo tudi slovensko«, »Govorimo slovensko«, »Postrežba v slovenščini«.

Zgodilo se je zadnjič, da je ugledni trgovec prosil našega rojaka po telefonu: »Poskrbite mi, prosim, deklet, ki zna dobro slovenski. Jo dobro plačam.«

Se nobeno leto ni bilo v Celovcu prodanih toliko vadnic za učenje slovenščine kot letos.

Meje se odpirajo, ljudje se mešajo in človek, ki zna jezik sosedne države, več velja in si laže pomaga v življenju.

Zato se trudijo že nekateri nemški sodelavci, da bi se naučili nekaj slovenščine. Povsem naravno je torej, da slovenski starši prijavijo svojega otroka ob vpisu v ljudsko šolo tudi k pouku slovenščine. Otrok bo tako svojo domačo govornico izpopolnil in kmalu prišel do polnega obvladavanja enega od slovanskih jezikov.

»Škoda, da ne znam dobro slovenski. Kriva sta oče in mati,« je dejala ena od naših deklet, ki bi rada govorila slovenski, a je oče in mati nista hotela prijaviti k pouku, češ da to ni potrebno. Danes pa otrok trpi, ker se ne zna izraziti in pozna le nekaj domačih izrazov.

Koliko naših mladih trpi, ker jim starši niso privoščili, da bi se njihovega lastnega jezika naučili in se v njem izpopolnili, da bi bili zmožni prevzeti službe, kjer je treba znati dva deželna jezika.

ZA NAŠE MALE

Vrana in rak

Vrana leti nad reko. Gleda, gleda in zagleda tam — raka. Zagradi ga s kljunom in sede na drevo, da bi ga pojedla.

Rak vidi, da je izgubljen in začne govoriti:

»Eh, vrana, vrana, poznal sem tvojega očeta in tvojo mater. To sta bili dve imenitni ptici.«

»Hml!« odgovori vrana in ne odpre kljuna.

»In tvoje brate in sestre sem tudi poznal. To so bile res dobre ptice!«

»Tretji mož?« je brez umevanja vprašal Bob.

»Prav res! Kdo je bil poleg onega klateža s črno brado ono sredo zvečer še na farmi? Madden in Thorn. In še nekdo tretji. Nekdo, ki je bil v življenjski nevarnosti ter je klical na pomoč. Taisti je malo kasneje ležal na tleh zraven postelje in je stari rudo-sledec skozi okno mogel videti le njegove čevlje. Odkod je bil? Kaj je počel tu? Zakaj se ga je Madden bal? Sama vprašanja, na katera moramo iskati odgovorov.«

»Tako je,« je prikimaval Charlie. »In kako naj najdemo odgovor? Iščimo! Vdano predlagam, da pričnemo iskati!«

»Vsak kotiček je treba prebrskati!« je pri-trdil Holley. »Pričnimo z Maddenovo pisalno mizo! Kako pismo bi nam nepričakovano utegnili dati pojasnilo. S seboj sem prinesel poln žep ključev in vetrihov!«

»Saj ste prvovrsten detektiv!« ga je pohvalil Chan.

Holley je stopil k trdni pisalni mizi ter poskušal s svojim vlomilskim orodjem. Čez nekaj minut so bili odprti vsi predali.

»Tukaj ni mnogo!« Iz zgornjega levega predala je vzel kup papirjev in jih položil na mizo. Bob si je prižgal cigareto in ni ganil z mezinco pri iskanju. Misel, da bi vtikal svoj nos v Maddenovo korespondenco, mu je bila nekam neprijetna. Zastopnika policije in tiska pa nista bila tako tankočutna. Več kakor pol ure sta Chan in urednik preiskavala pisalno mizo. Kar sta staknila, so bili nedolžni zaznamki o trgov-

»Hml!« odgovori zopet vrana.

»Pa čeprav so bili vsi še tako dobri, tebe ni dosegel nobeden. Bolj pametne ptice, kakor si ti, še nikoli nisem videl.«

Vrani je bilo všeč, ker jo je rak tako hvalil.

»Aha!« je zakrakala, odprla kljun in spustila raka v vodo.

PIPA

Pipa je lahko pipa za tobak ali pipa pri sodu. Sod denemo na pipo, sod je na pipi. Vino je na pipi, pa je tudi vodovodna pipa. Pipa je lahko vodna ali plinska, odtočna ali cevna. Če je majhna, je pipica. Pipnik je pa čep ali ključ pri pipi. Pipar je izdelovalec pip, kadivec in celo tobak. Piparstvo je pa izdelovanje pip.

Ljudska modrost

Osel gre le enkrat na led. — Boječ pes huje laja kakor grize. — Pes, ki molči in nič ne laja, globoko zobe zasaja. — Ena garjeva ovca vso čredo okuži. — Če bi imela koza denar, bi ji rekli gospa. — Na domačem pragu se petelin lahko repenči. — Tudi mladega volka ni treba učiti klati. — Speča lisica ne ujame kokoši. — Ljudje iz komarja vola naredo.

Sončece

»Kje, sončece moje, domovje je tvoje, kam pojdeš o mraku nočoj?«

»Čez sinje vodice na zlate stopnice, tja v grad bom splavalo svoj.« —

»Pa kje ta tvoj grad je, mar tudi ves zlat je in postelj'ca, kakšna je ta?«

»Moj grad za gorami, čuj, biseri sami, in postelj'ca vsa iz zlat.« —

»Pa kdo te uspava in kdo poigrava s teboj se, če dolgčas ti je?«

»Ej, zvezdice takrat prišetajo vsak'krat, če noč je, če dolgčas mi je!« —

»Pa nimaš je majke! Kdo pravi ti bajke, kdo rožice spleta za tē?«

»Ves svet mi je majka, ves svet mi je bajka in rože so moje sestre!«

UGANKE

Oton Župančič

Po travniku se pasli, kozolce so prevračali, veliki so narasli.

(uas rlyk)

Earl Derr Biggers:

25

KITAJČEVA

papiga

Chan je čakal na notranjem dvorišču, ko je prišel Bob iz sobe. Njegovo tolsto lice je žarelo. »Zajtrk je že na mizi! Brž pojejt! Imava krasen dan brez motečih oči.«

»Kaj pomeni to? Ni nikogar tu? Kje pa je Gamble?«

Chan je stopil v izbo in je prinesel stol. »Gospod profesor je izrazil gorečo željo, da bi obiskal Pasadeno,« je razlagal. »Čeprav je na tej poti prav tako malo dobrodošel kakor katerakoli njegovih dolgorepkih podgan.«

Bob je popil oranžen sok. »Madden ga ni maral s seboj, kaj?«

»Le zelo nerad! Vstal sem že pred zoro in pripravil prigrizek, kakor mi je bilo snoči naročeno. Prišla sta Madden in Thorn ter si mela zaspanec iz oči. Nenadno vstopi Gamble, popolnoma spočit, hvaleč sončni vzhod v puščavi. »Ste pa zgodaj na nogah!« je zarenčal Madden kakor nezadovoljen pes. »Sklenil sem, peljati se danes z vami v Pasadeno!« je sporočil profesor. Madden je postal rdeč kakor daljne gore, ko se večeri. Vpričo mene pa je požrl sirov odgovor. Ko sta on in Thorn vstopila v veliki avto, je

Gamble zlezal v zadnji sedež. Ko bi pogledi mogli usmrtiti, bi bil Gamble pred besnimi Maddenovimi očmi umrl nagle smrti! Avto je odfrčal po sončni cesti, v njem pa je sedel zadovoljno se smehljajoči gospod Gamble!«

»Pravzaprav je to za naju zelo ugodno! Me je že vznemirjalo, kaj bi počela, ko bi mali prirodoslovec lazil tod okrog.«

»Popolnoma prav! Sedaj lahko vse preiščeva in najdeva, kar je treba najti. Kako vam ugaja ovseni močnik, mladi gospod?«

»Svet je izgubil mojstrskega kuharja, Charlie, ko ste vi presedlali k policiji. Toda — vruga — kdo prihaja?«

Chan je pohitel k vratom. »Razburjenje je nepotrebno. Dober prijatelj — gospod Holley.«

»Tu sem — s škranjčkom pokonci in pripravljem za dejanja!« je zaklical urednik. »Prav rad bi se udeležil velikega lova, če ste zadovoljni.«

»Kako pa, dal!« je menil Bob. »Vesela sva, da ste prišli. Sicer pa sva danes bila že srečna!« in mu je povedal, da Gambleja ni.

Holley je razumno prikimaval. »Gamble se je peljal v Pasadeno, ker Maddena noče izgubiti izpred oči. Veste kaj, o tej zadevi imam svojo sodbo — pri primerni priliki vam jo povem. Ker me je zanimala, sem se včasih mnogo pečal s policijsko reportažo — razumem ta posel. Kar moramo sedaj poiskati, je tretji mož!«

P ∞ I ∞ S ∞ A ∞ N ∞ O B ∞ R ∞ A ∞ N ∞ J ∞ E

Kako je gospod KRAJSLER kupil šoferja

(Zgodba o avtomobilih)

Nekoč je bil neki »gospod Krajsler«. Ne vem, če ste ga poznali: velik, debel, modro lakiran je bil. Spredaj je bil ves iz niklja in imel je okraske, ki sodijo k vsakemu bogategemu avtomobilu. Bil je vedno obut v nove gume.

Imenoval se je pravzaprav Chrysler de Luxe. Kadar je divjal po cestah, je vsakdo od začudenja široko razprl oči, slabši in počasnejši pa so se umikali na rob cestišča. Krajsler je vedno zavzemal vsaj polovico ceste. Če se je sploh komu umaknil, se je le kakšnemu kamionu. Pa ne, da bi se ga bal. Gabili so se mu. Saj veste, kako so kamioni vedno blatni.

Nekega dne je spet tako divjal po cestah ter čez ravnine in strmine vozil z isto hitrostjo. Naj svet vidi, kdo premore sedemdeset konj. Ker je bil v najboljših letih, se je z njimi rad bahal in marsikatera lepa ženska je zavzdihnila za njim.

Kadar je »grabil« v hrib, ni nikoli pre-mišljeval, če bo zadostovala »druga« ali celo »tretja«. Vse je speljal z »direktno«. On si je že lahko privoščil tako razkošje.

Včasih je pa le premišljeval. Seveda ne o tem, da bi pomagal kakšnemu zasoplemu austinu, staremu fordju ali razmajanemu DKW. Misli je predvsem nase. Bogati morajo vedno premišljevat predvsem o sebi, ker zavzemajo na tem ljubem svetu precej prostora.

Gospod Krajsler je premišljeval, kaj naj bi še storil, da bi mu drugi zavidali. Marsičesa se je domislil. Tako je na primer na anteno navezal vijoličast šal, ki je pri vožnji divje plapolal. Toda pomislite, ni trajalo dolgo, pa si je neki ford omislil lisičji rep in ga privezal na anteno.

Krajslerja je od premišljevanja zbolela glava z vsemi cilindri vred. Potem se je spomnil nečesa originalnega, kar se dotlej ni še nihče.

Nekega dne se je pojavil na Vaclavskem trgu v Pragi, kjer se je sestajala izbrana avtomobilska »gospoda«, v družbi — človeka.

»To je šofer,« je malomarno pojasnil presenečeni družbi.

»Je vaš?« ga je s spoštovanjem vprašal starejši studebaker.

»Seveda, moj chauffeur,« je rekel gospod Krajsler.

»Chauffeur?« je vzhičeno zašepetala in počasi zlogovala neka praga.

»Gospa, to se izgovori šofer. Je tuja beseda,« jo je popravil Krajsler.

»Krasno je pobarvan ter vam čudovito pristaja!« je priznal neki mercedes.

Zares! Šofer je bil v modri livreji. Ves čas se je vrtel okoli gospoda Krajslerja ter mu

s pernatim omelom brisal prah in ga drgnil z usnjeno krpo, da se je svetil kot sonce.

»Greval« je nenadoma zaklical gospod Krajsler.

Šofer je ubogljivo skočil v avto in odpe-ljal. Zdrvela sta proti muzeju, zavila v Me-zibransko ulico; tam bi kmalu podrla hišni vógal, in potem navzdol po Žitni ulici. Ob križišču Stjepanske ceste, kjer se sestajajo debelušni električni trolejbusi, ki nikoli ne vedo, kdaj bi se morali raziti, sta zdrvela s tako hitrostjo, da je nekemu prestrašene-mu trolejbusu padla trola na strehi.

Na Vaclavskem trgu sta se spet ustavila. »Ste videli, kako je moj šofer ubogljiv?« se je pohvalil gospod Krajsler.

»Ste ga kupili v prosti prodaji ali na bone?«

»Za to so potrebne zveze,« je priznal Krajsler, »in seveda denar. Da, dal Draga

Vsi so mu bili nevoščljivi, ker je imel ne-kaj, česar nimajo drugi.

Toda ni dolgo trajalo in vsi so začeli iskati šoferje. Nekateri so jih tudi našli. V prosti prodaji ali po zvezah. Kmalu so jih začeli kupovati tudi na črni borzi. Zato so začeli prodajati šoferje na bone in je bilo treba strašansko dolgo čakati nanje. Naprej si moral vplačati. Potem si čakal in čakal in niti barve ali znamke šoferja si nisi mogel izbrati. Moral si vzeti, kar si pač dobil.

Od tistih dob ima vsak avtomobil svojega šoferja. Seveda pa niso vsi šoferji enaki. Če je avtomobil bogat in dá kaj nase, potem si bo kupil šoferja v lepi embalaži: v unifor-mi, z zlatimi gumbi in s kapo s ščitnikom. So pa seveda tudi čisto navadni šoferji brez uniforme in celo taki brez suknjiča.

Danes je, kakor vsi vemo, življenjski stan-dard že tako visok, da ne boste nikjer videli avtomobila brez šoferja. Danes lahko le še v čitankah berete, da so nekoč bili tako hudi časi, da si je lahko omislil šoferja le kak fevdalec De Luxe.

Skratka, danes se nihče več niti ne spomi-nja tistih časov, ko so se vozili brez šoferja. Sedaj lahko povsod slišite šoferje, kako

V cirkusu molijo

Bi mislili, da so cirkuški igralci samo »otroci tega sveta«, ki naj skrbijo le zato, da nudijo svetu zabavo. Toda tudi oni ima-jo zanimanje za verske dolžnosti in jih tu-di izpolnjujejo, čeprav so vedno na cesti, večni brezdomci. Svojo »cerkev« imajo ve-dno s seboj in imajo tudi svojega duhov-nika, katerega imenujejo »cirkuški pater«. Njih dušno oskarbo namreč vodi pater Schö-ningh. Njih »cerkev« pa je cirkuški šotor, kjer se daruje za nje sveta maša, kadar jih obišče njih »dušni pastir«. Za začetek letošnjega leta pa je cirkuškim igralcem maševal na Dunaju v dunajski mestni dvo-rani papežev nuncij msgr. Rossi v nedeljo, dne 13. februarja.

Za dobro voljo

Zaman vse čakanje

Na čez 60 metrov visokem dimniku je neki pogumen delavec opravil svoj posel. Spodaj ga je opazovala nema množica.

»Spreletava me!« je zavpilo neko dek-le. Pol ure je bilo spet vse tiho. Tedaj se je oglasilo isto dek-le:

»Kolena se mi tresejo.«
Množica je še vedno strmela v delavca. Naposled je nekdo zamrmral: »Mislim, da se ne spleča več čakati. Najbrž res ne bo padel z dimnika!«

Uspeli

Jakob ni in ni mogel najti službe. Kjer koli se je ponudil, so ga odklonili. Konč-no je prišel na dobro misel: ponudil se je, da bo delal zastoj en mesec. Takoj ga je neki trgovec sprejel v službo.

Mesec je minil in Jakob je prosil za »po-višanje!«

»Dobro! Kolikšno plačo imate sedaj?« ga je vprašal trgovec.

»Nič,« je dejal Jakob.

»V redu,« je odgovoril trgovec, potem ko je Jakoba nekaj časa motril; »plačo vam podvojim.«

Nezaslišano!

Ali že več, Rezika, da je orožnik odpe-ljal nevesto izpred oltarja?«

»Ne! Kaj pa je vendar naredila?«

»I nič! Vzela ga je za moža!«

PREGOVORI

Kdor se ne boji besede, temu tudi palica ne bo pomagala.

Zastoj je zbirati tam, kjer je varčnost nepoznana.

Ne morejo biti siti volkovi, ako so jag-njeta ostala živa in cela.

Kogar je pičila kača, ta se boji tudi mar-tinčka.

J. R.:

MED STROJI

Tam med stroji, med stroji
kri gineva z lic.
Tam med stroji, med stroji,
kjer tisoč devic
z drobnimi prsti
nitke vije,

tam med stroji, med stroji
srce nemirno bije,
kri iz srca lije
za mater, sestre, brate,
na stroje, na stroje
pada, nemo pada,
da družina lačna
ne umre od glada.

Tam med stroji, med stroji
kri gineva z lic...

reč je imeti šoferja, toda prijetna. Ne po-čutiš se tako osamljen.«

Potem sta parkirala ob hidrantu. Šofer je izstopil ter začel polivati svojega gospodarja s cevjo po vsem telesu, da se je ta ves zago-voljen pozibaval ter ugašal svoje luči, ker je tekla voda po njih.

»Ah, kako prijetno je to! Bi še kdo po-skusil? Moj šofer ga bo obrizgal, saj to rad dela.« Odločila se je neka škoda in šofer jo je začel polivati vsepovsod. Ko bi videli, kako se je čudila, ko ji je šofer spustil curek pod »krilo« in je izpod njega začelo odpa-dati blato. Le to si je še želela, da bi ji šofer s šamponom opral češko fasado in bi bila popolna »lepotica«.

»Kakor vidite, šoferji radi perejo avtomobile,« je povedal gospod Krajsler. »Raje kot sami sebe! Zanimivo, mar ne?«

Navzoči so mu iz vljudnosti pripridili.

Potem se je gospod Krajsler, lepo opran in zloščen, odpravil na pot. Kako je blesteli

se med seboj pogovarjajo (da, da, ti znajo govoriti) o svojih avtomobilih.

»Sedaj imam novo oktavijo. Imenitna je!«

»Pojdi, pojdi. Jaz je ne bi zamenjal za svojega sedana.«

»Obadva nista nič proti mojemu super-ju.«

In tako se hvalijo, pripravajo in zavidajo drug drugemu. Vsak je ves srečen, če ima boljši avtomobil od svojega tovariša. In še vedno te svoje avtomobile perejo bolj ka-kor sebe, jim obešajo na okna razne tigre, mačke, medvede in podobno živalstvo, le-pijo trofeje s svojih potovanj, na blatnike in hladilnike pa dostikrat ne preveč umet-niške podobice in podobe raznih »oblede-lih« filmskih zvezdnic in lepotic.

Modri avtomobili pa, ki se še spominjajo, kako je nekoč na tem svetu, si s svojimi žarometi pomežikujejo in si pri tem mislijo svoje.

Jirži Marek

»Izvrstna misel,« je vzkliknil Charlie Chan. »Toda, kako priti gor? Stojte — mor-da...«

Urno je smuknil k veliki stenski omari. In ko sta se še ona dva stlačila v temno vdolbino, so zgoraj jasno videli obrise lo-puťnice. Boba so določili, da spleza gor, kar je lahko storil, ker je Chan iz skednja pri-nesel lestvo. Holley in detektiv sta čakala spodaj. Za hip je Bob globoko sklonjen obstal, da so se mu oči privadile mraka, in pajki so mu lezli po licih.

»Bojim se, da tu ne bo nič,« jima je ozna-nil. »Pa vendar! Potrpta malo!« Slišala sta ga, kako je hodil zgoraj in oblaki prahu so vreli nanju. Skozi ozko odprtino jima je nekaj pomolilo — obrabljeno staro potno torbo. »Zdi se, da je nekaj notri!«

Na pisalni mizi v izbi so preiskali čudno najdbo. »Kajne, da ni posebno prašna?« je menil Bob. »Torej so jo šele pred krat-kim spravili gor. Holley, sedaj nam bodo vaši ključki prav prišli!«

Torba je bila naglo odprta. Iz nje je vzel Chan precej skromno toaletno šatuljo z običajnimi potrebščinami: glavnik, brivski strojček, krema za kožo, pasto za zobe, sraj-ce, nogavice, robce. Spodaj je ležala rjava obleka. »Po naročilu jo je napravil new-yorški krojač,« je ugotovil, ko si je ogledal notranji žep suknjiča. Iz stranskih žepov je privlekel škatlico vžigalic in pol prazno dozo za cigarete najcenejše vrste. Potem si je začel ogledovati telovnik in sreča mu je bila mila. Našel je starinsko uro na težki

veržici. Stala je, ker bržčas že dolgo ni bila navita. Kitajec je brž odprl pokrovec na zadnji strani. Zadovoljno je zamrmral.

»Jerryju Delaneyu daruje njegov stari prijatelj Jack Mc. Guire —« je z zmago-slavnim glasom bral Bob. »In datum: 26. avgusta 1923.«

»Jerry Delaney!« je veselo vzkliknil Hol-ley. »Sedaj smo na cilju: Poznamo tretjega moža!«

»Bo treba šele dokazati, če je res on!« je previdno svaril Chan. »Toda morda naj-demo še kako drugo oporo.« Potegnil je iz žepa umazan papir, naročilnico za spalni voz. »Oddelek B., voz 198, Chicago—Bar-stow.« Obrnil je umazano cunjico: »Porablje-no dne 8. februarja.«

Bob je pogledal na koledar. »Imenitno! Jerry Delaney je odpotoval iz Chicaga 8. februarja — torej v nedeljo teden. V Bar-stow se je tedaj pripeljal prejšnjo sredo, 11. februarja zjutraj, zjutraj istega dne, ko je bil umorjen.«

Chan je še vedno preiskoval telovnik. Na-šel je še kovinast obroč s šopom ključev in zmečkan izrezek iz časopisa. »Prosim vas, preberite!«

Bob Eden je bral: »Gledališki obiskoval-ci v Los Angelesu bodo z veseljem čuli, da bo pri uprizoritvi glasbene komedije »Ju-nijska noč«, s katero bo prihodnji ponedel-jek pričelo gledališče Mason, sodelovala gospodična Norma Fitzgerald, in sicer v vlogi Marcije, ki zahteva dober sopran.

Njeni občudovalci vedo, da je priljubljena umetnica popolnoma kos taki vlogi. Ime gospodične Fitzgerald se že dvajset let ble-sti na gledališkem nebu. Že kot otrok je imela znamenite uspehe in je nastopala v delih, kakor »Zdravilo za ljubezen...« Pre-nehaj je. »Sledi ves spisek.« Nato je črkoval dalje: »Matineje komedije »Junjska noč« bodo ob sredah in sobotah, in sicer po zni-žanih cenah.«

Bob je položil notico na mizo. »To nam zopet nekaj kaže. Jerry Delaney se je zani-mal za neko sopranistko. Posebnost mno-gih kavalirjev — morda nas pa to napoti dalje...«

»Ubožec!« Holley je pogledal siromašne ostanke neznančeve lastnine. »Sedaj mu ni treba nobene ščetke za lase, ne brivskega strojčka in ne zlate ure!« Vzel je uro in jo zamišljen ogledoval. »Jack Mc. Guire... zdi se mi, kakor da bi to ime že slišal.«

Chan je brskal po hlačnih žepih, pa ni nič našel. »Rad bi najvljudneje predlagal,« je svetoval, »da zopet spravimo vse tako, ka-kor smo našli. Sedaj smo že izdatno napre-dovali.«

»To že lahko rečemo!« je navdušeno za-klical Bob. »Snoči smo vedeli samo, da je Madden nekoga odstranil; danes vemo ime nesrečnega. Ali je tukaj še mogoče dvo-miti?«

»Težko,« je odvrnil Holley. »Kdo bo pu-ščal vničar tako osebne reči, kakor je ščet-ka za lase in brivski strojček, če bi jih še

potreboval. Kdor je z njimi pri kraju, je tudi z življenjem.«

»Preden pospravimo, preglejmo še enkrat vse,« je predlagal Bob. »Sedaj vemo, da se je mož, ki se ga je Madden bal, pisal Jerry Delaney. Kakor je videti, ni živel v bogve kako sijajnih razmerah, četudi je nosil new-yorške obleke po meri; iz naslova sklepam, da krojač ni bil posebno eleganten. Dela-ney je kadil slabe cigarete, Jack Mc. Guire, ki ga ne poznamo, je cenil njegovo prija-teljstvo tako visoko, da mu je podaril uro. In kaj še? Delaney se je zelo zanimal za ne-ko igralko, imenovano Norma Fitzgerald. Zadnjo nedeljo teden zvečer je odpotoval iz Chicaga v Barstow v oddelku B., voz 198. In to je menda tudi vse o Maddenovi, ob-žalovanja vredni žrtvi.«

Charlie Chan se je posmejal. »Prav do-bro! Izvrstni zaznamek nam daje polno u-panja. Še nekaj ste prezrli. Malenkost. Na-tančno si oglejte telovnik! Kaj ste našli?«

Bob in Holley sta si začudeno ogledovala označeni kos obleke.

»Nič?« je hudomušno vprašal Chan. »— Tu — vtaknite roko v žep!«

Bob je potipal, kamor mu je velel Chan. »Žep je z usnjem podložen; žep za uro. Dru-gega ne opazim.«

»Pravilno! Morda na levi?«

Bob ga je nekam neumno pogledal. »Aha — sedaj vas razumem. Čudno je, da je žep za uro na desni strani.«

(Dalje prihodnjič)

Der Preis für Sicherheit

Die Aufgabe der österreichischen Landesverteidigung ist der Schutz von Neutralität und Souveränität, von Freiheit und Unabhängigkeit unseres Landes. Österreich ist nicht etwa wegen seiner Wirtschaftskapazität und nicht wegen seines Rüstungspotentials, sondern vornehmlich wegen seiner wehrgeographischen Lage militärisch interessant. Können wir unser Land nicht selbst militärisch glaubhaft sichern, so besteht in einer Konfliktsituation die Gefahr, daß Mächte, die sich über Österreich hinweg von einem Gegner bedroht fühlen, in unser Land eindringen, um strategisch wichtige Positionen selbst zu besetzen.

Ein Angriff zur Eroberung Österreichs wird kaum geführt werden. Jedoch ist die Möglichkeit nicht ausgeschlossen, daß fremde Mächte versuchen, österreichisches Staatsgebiet als Aufmarsch- oder Durchmarschgebiet für militärische Operationen zu benutzen.

Wir können für unsere Rüstung keine gigantischen Mittel aufbringen, wie etwa bedeutende Militärmächte. Wir können unser Bundesheer aber so stark machen, daß der nüchtern denkende Angreifer keine reelle Chance sieht, innerhalb der für ihn notwendigen kurzen Zeit wichtige strategische Positionen auf österreichischem Gebiet zu besetzen; ja, daß er sogar befürchten muß, daß er bei seinem

Eindringen durch die österreichischen Streitkräfte so behindert wird, daß ihm die Gegenpartei zuvorkommt und noch vor ihm jene Räume in Besitz nimmt, die er mit raschem Zugriff selbst erobern wollte. Das bedeutet für den Angreifer ein Risiko, das ihn veranlassen kann, von seinem Vorhaben abzusehen.

Vergessen wir nicht, daß auch in Konfliktsituationen, bei denen es zu Auseinandersetzungen in unmittelbarer Nähe des österreichischen Staatsgebietes kommt, nur die Sicherung der Grenzen der Außenpolitik volle Handlungsfreiheit ermöglicht und dem Land somit ernstliche politische Schwierigkeiten erspart.

Wirtschaftsfördernde Aktivität

Im Budget des Jahres 1966 sind für die Landesverteidigung etwa 2,5 Milliarden Schilling vorgesehen. Das ist ein Bruchteil dessen, was andere Länder gleicher Größenordnung und mit ähnlicher wirtschaftlicher Leistungsfähigkeit wie Österreich für ihre Sicherheit aufwenden, immerhin aber ein Betrag, mit dem die österreichische Wirtschaft rechnen muß, und der, richtig eingesetzt, wirtschaftsfördernd wirken kann.

So wird etwa die Hälfte des Verteidigungsbudgets dezentral in den einzelnen Garnisongemeinden für Verpflegung, Gehälter und andere Aufwendungen

ausgegeben. Das ist ein ungeheurer Vorteil für die lokale Wirtschaft. Obwohl die Auswahl der Garnisonsorte im Prinzip natürlich nach militärischen Gesichtspunkten erfolgt, werden, wo immer es möglich ist, wirtschaftliche Notstandsgebiete bevorzugt. Das hat dazu geführt, daß zur Zeit in derartigen Notstandsgebieten etwa doppelt so viele Garnisonen liegen wie im übrigen Bundesgebiet.

Die österreichischen Kleinbetriebe sehen sich im wirtschaftlichen Konkurrenzkampf immer größeren Schwierigkeiten gegenüber. Das Bundesheer fördert daher den Zusammenschluß von Kleingewerbetreibenden zu Arbeitsgemeinschaften und sichert ihnen dadurch die Beteiligung an Heeresaufträgen. Grundsätzlich werden bei allen Einkäufen des Heeres inländische Erzeugnisse bevorzugt. Der Ankauf von schweren Waffen und schwerem Gerät muß jedoch noch zum Teil im Ausland durchgeführt werden, weil die Herstellung moderner Waffensysteme für österreichische Unternehmen wegen der hohen Entwicklungskosten und der relativ geringen Stückzahl, die das Bundesheer abnehmen kann, derzeit nicht lohnend ist. Dennoch konnten dank der Zusammenarbeit von Wirtschaft und Bundesheer in einzelnen Fällen bereits schöne Erfolge erzielt werden: so bei Entwicklung und Produktion des Puch-Haflinger, des Saurer-Schützenpanzerwagens, einer Plastikhandgranate oder des österreichischen Granatwerfers.

Diese Liste ließe sich noch weiterführen. Sie reicht von Übungs- und Knallpatronen über den Kraftfahrzeugsektor bis zu Erzeugnissen der Lederverarbeitung, der Textil-, Bekleidungs- und Kunst-

stoffindustrie. In vielen Fällen wäre es einfacher, manchmal auch billiger gewesen, die Produkte im Ausland zu kaufen. Im Interesse der inländischen Wirtschaft hat das Bundesheer jedoch österreichischen Unternehmen neue Produktions- und Beschäftigungsmöglichkeiten erschlossen.

Verpflegseinkäufe des Heeres passen sich den Marktgegebenheiten an. Es werden vor allem jene Produkte angekauft, die gerade billig und in großen Mengen am Markt angeboten werden. Bei Rekord-ernten und Absatzschwierigkeiten werden zusätzlich von den betroffenen Produkten Vorräte angelegt, ein Vorgehen, das nicht nur die österreichische Landwirtschaft unterstützt, sondern auch preisstabilisierend wirkt.

Wir sehen, das Bundesheer kann im Rahmen der österreichischen Gesamtwirtschaft eine wichtige Funktion erfüllen. (1)

Der Dienst des Soldaten ist kein „guter Job“ — in anderen Berufen verdient man sein Geld leichter. Dennoch sollte sich jeder junge Mann überlegen, was der Soldatenberuf bieten kann: Sicherheit, eine männliche, sportliche Betätigung, Verantwortung in jungen Jahren als Vorgesetzter und Vorbild und die Chance zur Weiterbildung.

MEH ZA SMEH

Filatelist. — »Nove znamke so prav okusne, kajne, Peter?« — »Meni se ne zdi. Če jih lepim z jezikom, so ravno tako neprijetnega okusa kakor kakšne druge!«

Dežela stoletnikov

Gruzinska sovjetska zvezna republika ali tudi Georgija imenovana, ki šteje približno dobrih štiri in pol milijona prebivalcev in leži na južnem vznožju kavkaškega gorovja, se lahko ponaša z zelo izvirnim rekordom: z velikim številom nad sto let starih ljudi.

Po tamkajšnjih statističnih podatkih je v tej deželi več kot 2000 takih »patriarhov«; potemtakem pride en stoletnik že skoraj na 2000 prebivalcev. Na to dejstvo so tamkajšnji uradni krogi in znanstveniki zelo ponosni in je čuti, da nameravajo to izredno dolgoživost Georgijcev na podlagi znanstvenih izkustev še pospeševati. V ta namen so odprli v Tiflisu (okoli 700.000 prebivalcev), glavnem mestu Georgije, institut, v katerem preizkušajo splošno in zdravstveno stanje teh stoletnikov.

Praznoval je 161. rojstni dan

Najstarejši državljani Sovjetske zveze se je rodil sedem let pred Napoleonovim pohodom nad Rusijo. Mož je devet let starejši od Lermontova in samo šest let mlajši od Puškina. V njegovi osebni izkaznici je zapisano: »Rojstno leto — 1805.« Širali Mislimov je te dni praznoval 161. rojstni dan. K slavlju se je zbralo 200 članov družine. 80 odstotkov šolskih otrok vasi Barzavu v hribovski Azerbejdžani so potomci Mislimova. Starec ima trinajst sinov in deset hčera. Njegova sedanja žena je stara 87 let. Pred štiridesetimi leti je Širali odšel v pokoj, potem ko je 115 let varoval ovce. Še danes rad jaha na svoji muli. Avto pa zaničuje. V sodobnem prometnem sredstvu mu postane slabo.

Mislimov ne kadi in ne pije. Hrano uživa le zmerno, predvsem zelenjavo in sadje, pije pa mleko. Pravijo, da se nikoli v svojem življenju ni razburil.

Passap-apatate za pletenje in najlepšo volno, še posebno, ker so »BARA-VOLNE« pri Kapucinski cerkvi v Celovcu.

Dnevno predvajanje!

Televizija Ljubljana

PETEK, 9. septembra 1966: 17.40 Poročila — 17.45 Svetovno prvenstvo v veslanju na Bledu — 19.40 Cikcak — 19.45 Televizijski obzornik — 20.30 Celovečerni film — Zadnja poročila.

SOBOTA, 10. septembra 1966: 14.50 Poročila — 18.10 Vsako soboto — 18.25 Televizijski obzornik — 18.45 S kamero po svetu — 19.10 Operna scena — 19.40 Cikcak — 22.15 Serijski film — 23.05 Zadnja poročila.

NEDELJA, 11. septembra 1966: 11.25 Kapetan Tenkeš — serijski film — 19.54 Intermezzo — 20.45 Cikcak — 21.52 Serijski film — 22.40 Zadnja poročila.

PONEDELJEK, 12. septembra 1966: 11.40 Televizija v šoli — Drža človeškega telesa — 15.50 Ruščina — 16.55 Angleščina — 17.55 Poljudno znanstveni film — 18.25 Televizijski obzornik — 18.45 Zanimivosti — 19.05 Liki — 19.40 Aktualna tema — 21.30 Biseri glasbene literature — 22.00 Zadnja poročila.

TOREK, 13. septembra 1966: 18.20 O našem govorjenju — 18.40 Torkov večer — 19.00 Svet na zaslону — 19.40 Televizijski obzornik — 20.00 Celovečerni film — 21.30 Kulturna panorama — 22.10 Zadnja poročila.

SREDA, 14. septembra 1966: 10.40 Angleščina — 15.50 Angleščina — ponovitev — 17.35 Poročila — 17.40 Tiktak: Kje živijo pravljice — 17.55 Pionirski televizijski studio — 18.25 Televizijski obzornik — 19.35 Mozaik kratkega filma — 20.30 Cikcak — 20.37

Televizijska igra — ali prenos — 21.40 Zadnja poročila.

ČETRTEK, 15. septembra 1966: 11.00 Angleščina — ponovitev — 16.10 Televizija v šoli: Drža človeškega telesa — 18.25 Televizijski obzornik — 19.40 Cikcak.

„HORIZONT“ - plot
zvesti pastir za živino

PODJUNSKA TRGOVSKA
DRUŽBA

BRATJE RUTAR & Co.

DOBRLA VES — EBERNDORF
A 9141 — Tel 04236-281

ZA ŠOLO IN DOM

Vam nudi razne pisalne potrebščine
učne knjige • nabožne predmete

Mohorjeva prodajalna
V CELOVCU, 10.-OKTOBER-STRASSE 27

Obiščite jo, oglejte si jo!